

**SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA  
KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI  
NA LATA 2011-2012**

*Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* jest dokumentem przygotowywanym przez międzyresortowy Zespół do Spraw Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów dn. 10 czerwca 2011 roku.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy zadań zrealizowanych w roku 2011 i roku 2012. Przy jego redakcji za punkt wyjścia przyjęto tekst *Krajowego Planu*. Informacje dotyczące stanu realizacji zostały przypisane do poszczególnych zadań tak, jak zostały one zapisane w *Planie*.

**Wydatkowane środki finansowe**

W związku z realizacją zadań zapisanych w *Krajowym Planie* **Ministerstwo Spraw Wewnętrznych** wydatkowało następujące kwoty:

**W roku 2011 z budżetu MSWiA** wydatковано **860 254,87 PLN** oraz **131 995,50 PLN** na działanie organizowane w ramach prezydencji polskiej w Radzie Unii Europejskiej - środki będące w dyspozycji MSZ (patrz cz. II, pkt 13 Sprawozdania).

**W roku 2012 z budżetu MSW** wydatковано **963 570,34 PLN**. Ponadto **MSW wydatkowało środki finansowe** w wysokości: **1 165 818,97 PLN** na realizację projektu „18/18” przyznane przez Komisję Europejską w ramach Programu Zapobieganie i Zwalczenie Przystępczości (ISEC) (patrz cz. I, pkt 1 Sprawozdania), **74 413,54 PLN** na realizację projektu „Prawa migrantów w praktyce” – środki pozyskane od Komisji Europejskiej w ramach Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich (patrz cz. I, pkt 3 Sprawozdania) oraz **107 810,48 PLN** na realizację projektu „Współpraca polsko-ukraińska w zakresie zwalczenia i zapobiegania handlowi ludźmi” – środki będące w dyspozycji MSZ (patrz cz. II, pkt 13 Sprawozdania).

**W okresie 2011-2012 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej** w związku z realizacją zadań wydatkowało następujące środki finansowe: **177 052,34 PLN** na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi oraz **48 501,24 PLN** na publikacje - druk broszur informacyjnych i poradników (patrz cz. I, punkty 2.1, 2.3 i 3 Sprawozdania).

**Łącznie z budżetów MSW, MSZ, MPiPS oraz KE (środki uruchamiane w formie rezerw celowych na podstawie decyzji MF) w latach 2011-2012 wydatkowano środki finansowe w wysokości 2 363 598,31 PLN.**

Z uwagi na fakt, że wydatki ponoszone na realizację *Planu* przez inne resorty i instytucje, głównie w ramach kwot przewidzianych na różnego rodzaju szkolenia nie są wyodrębnione jako przeznaczone na problematykę handlu ludźmi, przedstawione kwoty należy traktować jako nieodziewiercedlające w pełni kosztów realizacji *Planu*.

## Część I

### Działania prewencyjne, badania zjawiska

#### **1. Organizacja obchodów Europejskiego dnia przeciwko handlowi ludźmi.**

##### **1.1 Zorganizowanie konferencji krajowej nt. handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: październik 2012 r.

##### **Stan realizacji:**

Ze względu na ograniczone środki finansowe oraz zaangażowanie Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW w inne, wymienione niżej przedsięwzięcia zrezygnowano z organizacji Konferencji Krajowej.

##### **W roku 2011:**

W związku z objęciem przez Polskę prezydencji w Radzie Unii Europejskiej z okazji obchodów 5 Europejskiego (UE) dnia przeciwko handlowi ludźmi 18 października 2011 r. w Warszawie odbyła się konferencja zorganizowana przez Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Granicach Zewnętrznych Państw Członkowskich Unii Europejskiej (Frontex) pod patronatem Ministra SWiA pn. **„Kraje członkowskie UE i agencje UE przeciwko handlowi ludźmi i w sprawie ochrony jego ofiar. Razem przeciwko handlowi ludźmi”**. Konferencję zorganizowano we współpracy z Prezydentką Polską, Komisją Europejską, Unijnym Koordynatorem ds. Handlu Ludźmi oraz sześcioma agencjami unijnymi: Europejskim Urzędem Policji (Europol), Europejskim Urzędem na Rzecz Poszerzenia Współpracy Sądowniczej (Eurojust), Europejskim Kolegium Policijnym (CEPOL), Agencją Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), Europejskim Instytutem ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) oraz Europejskim Urzędem Wsparcia w Dziedzinie Azylu (EASO). Celem konferencji była wymiana poglądów na temat wzmocnienia współpracy między agencjami i innymi podmiotami zajmującymi się zwalczaniem handlu ludźmi. Kluczowym punktem spotkania była debata między dyrektorami agencji unijnych zaangażowanych w walkę przeciwko handlowi ludźmi, moderowana przez Unijnego Koordynatora ds. Handlu Ludźmi. Debata zakończyła się podpisaniem porozumienia o współpracy między ww. agencjami UE.

W dniu 18 października 2011 r. z okazji obchodów Europejskiego dnia przeciwko handlowi ludźmi. Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” zorganizowała w Warszawie happening przed wejściem do stacji Metro Centrum. Podczas happeningu rozdawano materiały informacyjne opracowane przez Fundację i MSWiA.

##### **W roku 2012:**

Z okazji Europejskiego (UE) dnia przeciwko Handlowi Ludźmi w dniach 16 – 18 października 2012 r. w Warszawie odbył się **Międzynarodowy Festiwal Filmów o Handlu Ludźmi: „18/18” – 18 ludzkich historii na 18 października 2012 roku**”. Organizatorem Festiwalu było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, partnerem zaś La Strada Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu. W ramach Festiwalu zaprezentowano 24 filmy, które zobaczyło ponad 6.000 widzów. Nagrodę Ministra Spraw Wewnętrznych przyznano dwóm filmom: „Krew w twoim telefonie” (reż. Frank Piasecki Poulsen) oraz „Mocne kobiety-historie o handlu ludźmi” (reż. Eveline van Dick).

W trakcie Festiwalu odbywały się targi informacyjne. Uczestnicy festiwalu mogli również porozmawiać z ekspertami zajmującymi się kwestiami dotyczącymi handlu ludźmi. Międzynarodowy Festiwal Filmów o Handlu Ludźmi został zorganizowany dzięki finansowemu wsparciu z funduszy UE (program „Zapobieganie i walka z przestępczością” Komisja Europejska Dyrekcja Generalna do Spraw Wewnętrznych) na kwotę 381 887 Euro. Założeniem projektu było zgromadzenie doświadczeń, które umożliwią w przyszłości organizację podobnych wydarzeń we wszystkich państwach Unii Europejskiej.

Honorowy patronat nad festiwalem objęły: Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz, prezydent Miasta Stołecznego Warszawy.

## **1.2 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej.**

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2011 r., październik 2012 r.

### **Stan realizacji:**

#### **W roku 2011:**

##### Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie:

- Projekcja filmów *Przesłuchanie* oraz *Komisariat* dla pracowników uczelni, studentów oraz słuchaczy poprzedzona przedstawieniem najważniejszych informacji związanych z problematyką handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w zakresie prawa karnego;
- Wystawa publikacji i materiałów dotyczących problematyki handlu ludźmi dostępnych w Bibliotece WSPol. połączona z akcją informacyjno-plakatową dotyczącą zjawiska handlu ludźmi;
- szkolenie dla policjantów i studentów nt. problemu zaginięć osób i podstawowych informacji prawnych przeprowadzone przez przedstawiciela Fundacji ITAKA .

##### Szkoła Policji w Pile:

- Wykłady dla słuchaczy SP w Pile i uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Pile nt. poszukiwań osób zaginionych i zjawiska handlu ludźmi oraz polskiego prawa karnego dotyczącego tego przestępstwa wygłoszone przez przedstawiciela Fundacji ITAKA oraz wykładowców szkoły.
- Prelekcja przedstawiciela Fundacji ITAKA dla około 250 słuchaczy szkoły .

##### Centrum Szkolenia Policji w Legionowie:

- Prelekcja dla 240 słuchaczy połączona z dyskusją nt. działań policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi, którą poprowadzili ekspert z Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP oraz Pełnomocnik Komendanta CSP w Legionowie ds. Ochrony Praw Człowieka,
- Pokaz filmu pt. "MTV EXIT" dla wszystkich słuchaczy szkoleń podstawowych oraz kursów specjalistycznych;

##### Szkoła Policji w Słupsku:

- Wykład dla słuchaczy i kadry szkoły nt. zjawiska handlu ludźmi i pracy przymusowej wygłoszony przez przedstawiciela Fundacji ITAKA .

##### Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie:

- Projekcja filmu „TRADE” dla słuchaczy kursów: chorążych i oficerskich;

##### Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie:

- Wykład oraz konkurs plastyczny na plakat traktujący o zjawisku handlu ludźmi.

#### **W roku 2012:**

W Wyższej Szkole Policyjnej w Szczytnie w dniach 15 – 17 października 2012 r., odbyły się warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy Policji (CBS KGP, KWP / KSP i szkół policyjnych) oraz debata nt. systemu zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce. Warsztaty dotyczyły międzynarodowych aspektów zwalczania handlu ludźmi, na podstawie wymiany doświadczeń polskich (prezentacje spraw realizowanych przez polską Policję we współpracy

z organami ścigania państw takich jak Bułgaria, Rumunia i Wielka Brytania), jak i innych państw – prezentacje oficerów łącznikowych Policji polskiej na Białorusi, Ukrainie i w Wielkiej Brytanii oraz zaproszonych przedstawicieli organów ścigania Rumunii i Włoch. W trakcie konferencji miała miejsce prezentacja pt. „Zwalczanie handlu ludźmi przez SG, zadania, struktury, przykłady działań”, oraz prezentacja dot. realizacji wspólnych działań w ramach sprawy dot. eksploatacji do żebrania. Na bazie prezentowanych prelekcji, Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP opracował materiały szkoleniowe, które następnie przekazano do jednostek dydaktycznych Policji i Straży Granicznej, w celu zapoznania słuchaczy z problematyką zwalczania handlu ludźmi.

## **2. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE.**

### **2.1 Kampania skierowana do ogółu społeczeństwa.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Grupa Robocza

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

#### **Stan realizacji**

#### **W roku 2011:**

1. MSWiA podjęło współpracę z Fundacją ITAKA Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych w ramach **kampanii pn. „Bezpieczna Praca”**, co umożliwiło rozszerzenie zasięgu kampanii o media elektroniczne. Minister SWiA objął kampanię patronatem honorowym.

W okresie marzec-maj 2011 r. zrealizowano następujące działania: zorganizowanie konferencji inaugurującej kampanię informacyjną, przebudowa portalu [www.bezpiecznapraca.eu](http://www.bezpiecznapraca.eu), opracowanie i wydruk broszury informacyjnej, uruchomienie infolinii dla osób planujących wyjazd do pracy za granicą, publikacja 37 informacji o kampanii w mediach tradycyjnych (w tym 14 w telewizji i 14 w radiu), zamieszczenie banerów na 8 portalach (w tym [praca.pl](http://praca.pl), [pracuj.pl](http://pracuj.pl), [pracaizycie.pl](http://pracaizycie.pl), [znajdz-prace.nl](http://znajdz-prace.nl), [polskieforumhr.pl](http://polskieforumhr.pl)). W ramach kampanii ukazało się 70 publikacji w mediach elektronicznych.

2. Departament Rynku Pracy MPiPS w 2011 r. opracował **brozurę pt. „Gdy planujesz wyjazd z kraju w celach zarobkowych/Gdy planujesz powrót do kraju”**. Broszura zawiera m.in. praktyczne informacje nt. tego jak przygotować się do wyjazdu i jak postępować podczas pobytu za granicą, aby nie stać się ofiarą handlu ludźmi.

Broszura została wydana drukiem pod koniec 2011 r. i na początku 2012 r. przekazana do powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w celu rozpropagowania jej wśród klientów wyjeżdżających do pracy za granicą. Dodatkowo broszura została udostępniona w wersji elektronicznej na stronie internetowej Publicznych Służb Zatrudnienia – PSZ ([www.psz.praca.gov.pl](http://www.psz.praca.gov.pl)) z możliwością wykonania dodruku publikacji przez ww. urzędy.

3. Departament Rynku Pracy MPiPS na stronie PSZ (Publicznych Służb Zatrudnienia) w zakładce „Rejestr Agencji Zatrudnienia” zawierającej Krajowy Rejestr Agencji Zatrudnienia ([www.kraz.praca.gov.pl](http://www.kraz.praca.gov.pl)) zamieścił link do **poradnika pt. „Bezpieczne wyjazdy do pracy”**. Poradnik został przygotowany dla osób korzystających z pomocy agencji zatrudnienia przy poszukiwaniu pracy, zawarto w nim m.in. informacje nt. postępowania w przypadku podejrzenia o przestępstwo handlu ludźmi.

#### **Pozostałe działania:**

1. W dniu 31 maja 2011 r. w Koszalinie z inicjatywy Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej oraz Politechniki Koszalińskiej zorganizowano konferencję pn. „*Handel ludźmi nie zna granic*”. W konferencji udział wzięli studenci koszalińskich ośrodków akademickich, pracownicy naukowcy, nauczyciele i pedagodzy szkół średnich, pracownicy pomocy społecznej oraz przedstawiciele władz lokalnych i samorządowych. Ponadto, w budynku Politechniki zaprezentowano wystawę IOM pod tym samym tytułem.

## **W roku 2012:**

1. Departament Rynku Pracy MPiPS w 2012 r. opracował projekt **broszury informacyjnej** dla osób, które planują podjęcie pracy w Holandii pt. **„Wyjazdy do pracy w Holandii poprzez agencje zatrudnienia”**. W broszurze zawarto m.in. informacje nt. obowiązków agencji zatrudnienia w stosunku do pracownika, porady dotyczące przygotowania do wyjazdu oraz wskazówki co do sposobów postępowania w przypadku wystąpienia problemów za granicą. Broszura zostanie opublikowana w 2013 r.

2. Polskie urzędy konsularne w krajach docelowej migracji zarobkowej kontynuują działalność informacyjną dotyczącą warunków podejmowania legalnego zatrudnienia oraz sposobów postępowania w sytuacjach łamania przez pracodawców prawa związanego z wykonywaniem pracy i norm bezpieczeństwa pracy. W ramach prowadzonej kampanii informacyjnej przekazywane są również informacje wskazujące na możliwość i zakres pomocy ze strony konsula, na jaką mogą liczyć osoby pokrzywdzone. W celu rozpowszechniania informacji wykorzystywane są głównie narzędzia informatyczne. Niezależnie jednak od Internetu, część urzędników we współpracy z miejscowymi władzami, odpowiednimi organizacjami czy związkami zawodowymi wydaje i rozprowadza broszury lub poradniki opisujące miejscowe warunki życia i pracy oraz organizuje spotkania informacyjne i seminaria dla migrantów zarobkowych w ich skupiskach. Ostrzeżenia oraz informacje zamieszczone są również w publikacji „Polak za granicą”, która od 2009 roku ukazuje się także w wersji elektronicznej zamieszczonej na stronie MSZ i jest na bieżąco aktualizowana tak w wersji do pobrania na iPhona i iPada, a także na Twitterze.

3. Stowarzyszenie PO MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej we współpracy z Agencją Zatrudnienia ATERIMA z Krakowa wydało poradnik dla wyjeżdżających pt. **„Bezpieczna praca za granicą”**, zawierający praktyczne informacje jak przygotować się do wyjazdu oraz informujący o procedurze handlu ludźmi. Podręcznik jest rozdawany bezpłatnie, został wydany w nakładzie 5 tys. egzemplarzy; jego wersja elektroniczna (PDF) jest dostępna na stronie [www.bezpieczny-wyjazd.eu](http://www.bezpieczny-wyjazd.eu).

## **2.2 Szkolenia dla pracowników urzędów pracy.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: 2012 r.

### **Stan realizacji:**

W dniu 8 czerwca 2011 r. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu zorganizował dla pracowników agencji zatrudnienia oraz pracowników urzędów pracy konferencję pn. **„Praca przymusowa i handel ludźmi”**. Wykłady nt. handlu ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej wygłosili eksperci z Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, Centralnego Zespołu dw. Z Handlem Ludźmi CBS KGP oraz Okręgowego Inspektoratu Pracy w Bydgoszczy.

## **2.3 Wydanie publikacji nt. handlu ludźmi adresowanej do pracowników urzędów pracy .**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: I poł. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

Departament Rynku Pracy MPiPS w 2010 r. zlecił opracowanie **publikacji pt. „Handel ludźmi – podstawowe informacje dla pracowników urzędów pracy”**. Publikacja została wydana w pierwszej połowie 2011 r. w nakładzie 1.500 egz. Publikację przekazano powiatowym i wojewódzkim urzędów pracy, komendom wojewódzkim ochotniczych hufców pracy, wydziałom polityki społecznej urzędów wojewódzkich oraz instytucjom nadzorującym pracę powiatowych urzędów pracy. Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronie Publicznych Służb Zatrudnienia w zakładce „Wydawnictwa tematyczne dla pracowników PSZ”.

## **2.4 Działania informacyjne skierowane do obywateli polskich w wybranych krajach rejonu Morza Bałtyckiego.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z partnerami zagranicznymi

Termin realizacji: opracowanie koncepcji kampanii i aplikowanie o fundusze UE/środki z Funduszu Norweskiego – 2012 r.

### **Stan realizacji:**

Po ponownej analizie sytuacji Polaków w krajach regionu i działań informacyjnych planowanych przez kompetentne instytucje w tych krajach odstąpiono od realizacji zadania.

## **3. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Główny Inspektorat Pracy

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

### **Stan realizacji:**

1. W 2010 r. MSWiA zleciło dodruk ulotek dla ofiar handlu ludźmi w językach: rosyjskim, angielskim, bułgarskim, rumuńskim i wietnamskim oraz wskazówek dla funkcjonariuszy, w nakładzie 37.500 sztuk. W 2011 r. prowadzono dystrybucję materiałów na potrzeby Policji, Straży Granicznej oraz organizacji pozarządowych. Ponadto Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA prowadził dystrybucję rosyjskojęzycznej broszury opracowanej przez OPZZ przy wsparciu MSWiA i GIP poświęconej przepisom dotyczącym podejmowania pracy w Polsce.

2. W listopadzie 2011 r. Biuro Krajowe IOM w Warszawie we współpracy MSWiA i GIP rozpoczęło wdrażanie 3-letniego projektu pn. „*Prawa migrantów w praktyce*” mającego na celu ułatwienie integracji obywateli państw trzecich poprzez zwiększanie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji i wyzysku migrantów na rynku pracy. Projekt zapewnia możliwość udzielenia pomocy cudzoziemcom - obywatelom Armenii, Białorusi i Ukrainy, którzy najczęściej otrzymują pozwolenia na co najmniej 12-miesięczny pobyt i pracę w Polsce, tym samym stanowią największą grupę migrantów zagrożonych dyskryminacją na rynku pracy, w tym zjawiskiem handlu ludźmi czy łamania praw pracowniczych – działania powiązanego z przestępstwem handlu ludźmi do pracy przymusowej. Projekt jest skierowany zarówno do cudzoziemców przebywających już w Polsce, jak i przebywających jeszcze w kraju pochodzenia, a planujących przyjazd do Polski w celu podjęcia pracy.

Adresatami projektu są także praktycy zajmujący się zjawiskiem handlu ludźmi do pracy przymusowej i łamania praw pracowniczych, dla których przewiduje się organizację szkoleń i konferencji krajowej (m.in. funkcjonariusze Straży Granicznej, Policji, inspektorzy pracy, radcy związkowi, przedstawiciele pracodawców i związków zawodowych oraz organizacje udzielające pomoc migrantom).

W roku 2012 kontynuowano realizację projektu. Zorganizowano trzy szkolenia dla inspektorów pracy (Warszawa, Poznań, Wrocław), poświęcone zagadnieniom handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz dyskryminacji migrantów na rynku pracy. Ponadto uruchomiono infolinię dla migrantów (22/490-20-44) oraz stronę internetową [www.migrant.info.pl](http://www.migrant.info.pl). Informacje na niej zawarte są na bieżąco uzupełnione o najnowsze regulacje prawne i inne aktualności. Strona jest dostępna w 7 językach: angielskim, francuskim, ormiańskim, polskim, rosyjskim, ukraińskim i wietnamskim. W krajach objętym projektem – na Ukrainie, Białorusi i w Armenii uruchomiono infolinię lub wsparto zarówno finansowo, jak i merytorycznie infolinię już działającą (szkolenia dla personelu obsługującego infolinię). Kampanię informacyjną uzupełniono o ulotki, które są dostępne dla migrantów przekraczających wschodnią granicę RP.

W dniach 4-5 grudnia 2012 r. w Warszawie odbyła się organizowana przez IOM przy współpracy z MSW i GIP **konferencja „Prawa migrantów w praktyce”**. Konferencja poświęcona była zagadnieniom związanym z integracją migrantów na polskim rynku pracy, czynnikiem

ułatwiających integrację i zapewniających poszanowanie praw człowieka, a także problemom łamania praw pracowniczych i handlu ludźmi do pracy przymusowej. Celem konferencji była w szczególności dyskusja nad barierami w dostępie migrantów do rynku pracy, jak również dyskusja nad efektywnością ścigania przestępstwa handlu ludźmi do pracy przymusowej, a także rolą mediów w promowaniu praw migrantów. W konferencji wzięli udział m.in. funkcjonariusze Straży Granicznej, inspektorzy pracy, sędziowie i prokuratorzy, przedstawiciele pracodawców, organizacji pozarządowych, związków zawodowych i związków migrantów, ogółem 167 uczestników. Ponadto kontynuowano działalność Krajowej Platformy Współpracy między migrantami a polskimi instytucjami.

3. Kontynuując działania podjęte w 2011 r., Departament Rynku Pracy MPiPS, przy współpracy merytorycznej innych instytucji, przygotował ulotkę informacyjną (w 6 językach) dla obywateli Białorusi, Gruzji, Mołdowy, Rosji i Ukrainy nt. uproszczonej procedury dostępu do rynku pracy w Polsce pt. „Krótkoterminowa praca w Polsce”. Celem ulotki jest podniesienie poziomu wiedzy, potencjalnych migrantów oraz cudzoziemców przebywających w Polsce, na temat funkcjonowania systemu. W ulotce zwrócono uwagę na kwestie istotne z punktu widzenia praw i obowiązków pracodawców i pracowników, możliwości podejmowania pracy w Polsce i zagrożeń związanych z korzystaniem z usług nielegalnych pośredników pracy. Nowa partia materiałów informacyjnych zostanie opublikowana i rozdyskrybowana na początku 2013 r.

#### **4. Opracowanie corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce .**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: I poł. 2011 r., I poł. 2012 r.

Stan realizacji:

W związku z zaangażowaniem Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSW w działania związane z Prezydencją RP w Radzie Unii Europejskiej w roku 2011 opracowanie i publikacja raportu miały miejsce w grudniu 2012.

#### **5. Opracowanie metodyki gromadzenia ilościowych danych o zjawisku handlu ludźmi.**

##### **5.1 Wdrożenie nowego wzoru karty statystycznej.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł. 2012 r.

Stan realizacji:

Wydział Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości rozszerzył wzory formularzy statystycznych pod kątem zbierania informacji o liczbie osób osądzonych w pierwszej instancji, w tym o sprawcach i pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi. Karta została przekazana w grudniu 2011 r. do konsultacji do MSW. Nowa karta statystyczna obowiązuje od 2012 r.

##### **5.2 Przygotowanie przez Prokuraturę Generalną rocznych opracowań danych nt. wszczętych, prowadzonych i zakończonych postępowań w sprawach o handel ludźmi**

Odpowiedzialni za realizację: Prokuratura Generalna

Termin realizacji: I poł. 2011 r., I poł. 2012 r.

Stan realizacji:

W czerwcu 2011 r. MSWiA otrzymało dokument pn. „Opracowanie danych z postępowań przygotowawczych, których przedmiotem jest handel ludźmi za rok 2010” przygotowany w Departamencie do spraw Przystępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Generalnej. Analogiczny materiał został przekazany w roku 2012. Wybrane dane zostały zamieszczone w Raporcie MSW, opublikowanym w grudniu 2012 r.

### **5.3 Przygotowywanie przez MSWiA zestawienia danych nt. Polaków pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi poza granicami kraju zbieranych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Główny Inspektorat Pracy.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Głównym Inspektoratem Pracy

Termin realizacji: I poł. 2011 r., I poł. 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W roku 2011 i 2012 Departament Legalności Zatrudnienia GIP oraz Departament Konsularny MSZ przekazały na prośbę Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW informację na temat Polaków przebywających zagranicą - pokrzywdzonych handlem ludźmi lub w stosunku do których dopuszczono się naruszenia praw pracowniczych. Dane wraz z ich analizą zostały umieszczone w Raporcie MSW za lata 2009-2011.

### **5.4 Przygotowanie przez MSWiA zestawienia danych nt. ofiar handlu ludźmi na terenie Polski w oparciu o informacje z Krajowego Centrum Interwencyjno – Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi oraz instytucji i organizacji wspierających ofiary handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: I poł. 2011 r., I poł. 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W związku z problemami jakich nastęcało gromadzenie danych nt. beneficjentów KCIK, w 2011 r. dokonano usprawnienia gromadzenia przez Fundację danych poprzez wdrożenie nowej wersji ankiety. W oparciu o dane pochodzące z ankiet powstało opracowanie zamieszczone w Raporcie MSW za lata 2009-2011.

### **6. Opracowywanie rocznych analiz jakościowych dotyczących przestępstwa handlu ludźmi oraz efektywności jego ścigania.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: II poł. 2011 r.

II poł. 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W marcu 2011 r. Komenda Główna Policji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej opracowała i przekazała do MSWiA analizę dotyczącą przestępstwa handlu ludźmi oraz efektywności jego ścigania. Z inicjatywy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA w I połowie 2011 r. podjęto działania mające na celu ujednoczenie trybu opracowywania i przekazywania przez organy ścigania do MSWiA informacji dot. stanu zagrożenia przestępstwem handlu ludźmi.

Zespół opracował i przesłał do konsultacji do KGP i KGSG projekt Schematu sprawozdania wraz z zakresem informacji, jakie winny być zawarte w dokumencie. W lipcu 2011 r. w MSWiA ustalono ostateczny kształt przyszłego sprawozdania. Sprawozdanie w nowej formule, zostało częściowo zaprezentowane w Raporcie MSW za lata 2009-2011.

### **7. Wspieranie merytoryczne, organizacyjne i finansowe (w zależności od posiadanych środków budżetowych) badań nad zjawiskiem handlu ludźmi. Wykorzystanie do tych celów środków m.in. z programów Unii Europejskiej.**

#### **7.1 Badania naukowe zjawiska handlu ludźmi.**



Odpowiedzialni za realizację: Instytucje reprezentowane w Zespole ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi w zakresie opracowania koncepcji badań, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, ośrodek naukowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2011 r.

**Stan realizacji:**

Z uwagi na przeznaczenie środków będących w dyspozycji MSWiA na inne projekty (m.in. festiwal filmowy, projekt pn. „Prawa migrantów w praktyce”) aplikowanie o środki na badania naukowe z funduszy unijnych w 2011 r. nie było możliwe.

1. W dniu 11 października 2011 r. z inicjatywy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA w Warszawie odbyło się seminarium dla sędziów wydziałów rodzinnych i nieletnich pt. „*Pozycja małoletnich cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi w postępowaniu przed sądem opiekuńczym*”. Głównym celem spotkania było przeprowadzenie dyskusji w gronie ekspertów na temat roli sądu opiekuńczego w zapewnieniu małoletnim cudzoziemcom właściwej opieki (w tym opieki prawnej), a także wypracowanie trwałych rozwiązań dotyczących sytuacji prawno-pobytowej małoletnich.

Z uwagi na ekspercki charakter spotkania stanowiło ono nie tylko platformę do wymiany informacji pomiędzy uczestnikami, ale również było podstawą do przygotowania informacji/wskazówek w zakresie działań polskiego sądu opiekuńczego odnośnie małoletnich cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi. Materiał pt. „*Sytuacja prawno-rodzinna małoletnich cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi w Polsce*” został przygotowany przez sędziego Cezarego Skwarę - moderatora spotkania - na zlecenie MSWiA. Artykuł podnosi kwestie prawne, jak i faktyczne w następujących aspektach: działania sądu opiekuńczego (m.in. ustalanie jurysdykcji sądu polskiego, właściwości sądu, właściwego prawa) w stosunku do małoletniego cudzoziemca - ofiary handlu ludźmi; legalizacja pobytu małoletniego cudzoziemca - ofiary handlu ludźmi na terytorium RP i wynikające z tego tytułu uprawnienia; uregulowania sytuacji prawnej małoletniego cudzoziemca - ofiary handlu ludźmi w perspektywie krótkoterminowej oraz długoterminowej. Opracowany materiał został włączony do raportu MSW za lata 2009-2011..

2. W 2012 r. Fundacja Dzieci Niczyje przeprowadziła badania akt spraw dotyczących handlu ludźmi, w tym przestępstw okołoprostytucyjnych, w których pokrzywdzonymi były osoby poniżej 18. roku życia, i które zostały zakończone prawomocnym wyrokiem sądu lub umorzone w toku postępowania przed sądem w latach 2000-2010 w wybranych miastach Polski. Badania zostały opublikowane na stronie [www.dzieciofiaryhandlu.fdn.pl/badania](http://www.dzieciofiaryhandlu.fdn.pl/badania).

## **7.2 Ogłoszenie przez MSWiA konkursu na pracę magisterską na temat handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu – 2011 r.

rozstrzygnięcie konkursu – 2012 r.

**Stan realizacji:**

W dniu 18 października 2011 r. ogłoszono realizowany pod patronatem Ministra SWiA konkurs na najlepszą pracę magisterską poświęconą handlowi ludźmi. Konkurs umożliwił udział osobom, które w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 lipca 2012 r. złożyły egzamin magisterski i napisały pracę dotyczącą szeroko rozumianej problematyki handlu ludźmi.

Konkurs rozstrzygnięto dn. 21 października 2012 r. Do konkursu zgłoszonych zostało 30 prac magisterskich, spośród których wyróżniono trzy prace nagrodami finansowymi: „Wykrywanie i ściganie przestępstwa handlu ludźmi w Polsce” – Jakub Kłosiński (I miejsce, nagroda: 4000 PLN), „Międzynarodowe standardy ścigania handlu ludźmi i ochrony jego ofiar” – Michał Pawłowski (II miejsce, nagroda: 2000 PLN), „Straż Graniczna w przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi w Polsce” – Adam Bednarczuk (III miejsce, nagroda: 1000 PLN).

## **8. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej handlu ludźmi skierowanej do młodzieży szkolnej.**

### **8.1 Zajęcia nt. handlu ludźmi skierowane do młodzieży z terenów zagrożonych bezrobociem czy o dużej migracji zarobkowej (akcja winna objąć także większe miasta).**

Odpowiedzialni za realizację: kuratoria oświaty przy wsparciu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: wiosna 2011 r., wiosna 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W związku z ogłoszeniem 2011 r. Europejskim Rokiem Wolontariatu w dniach 1-14 września w Warszawie gościł Pawilon, w którym prezentowano różnorodne doświadczenia wolontariuszy. MSWiA odpowiedzialne było za koordynację dwóch dni tematycznych, w tym dnia 6 września – dnia profilaktyki. Do udziału w tym przedsięwzięciu zaproszono organizacje uczestniczące w pracach Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, tj.: Fundację La Strada, Fundację ITAKA i Fundację Dzieci Niczyje oraz Caritas. Mając na względzie konieczność informowania młodzieży o zagrożeniach i patologiach społecznych Ministerstwo wystąpiło do Mazowieckiego Kuratorium Oświaty w Warszawie o przekazanie informacji dyrektorom placówek oświatowych. Duże zainteresowanie ze strony szkół umożliwiło przeprowadzenie warsztatów i dystrybucję materiałów prewencyjnych.

W ramach realizacji zadania publicznego – *Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi* (KCIK) Fundacja La Strada prowadziła szkolenia dla nauczycieli i pedagogów, a także odbywała spotkania z młodzieżą w 2311 placówkach. Działania w tym zakresie w 2012 roku prowadziły także Fundacja Dzieci Niczyje – poprzez kontynuację kampanii „Nie przegraj”, w ramach której m.in. opracowano materiał do szkolenia młodzieży, oraz Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

W ramach Międzynarodowego Festiwalu Filmów o Handlu Ludźmi: „18/18” – 18 ludzkich historii na 18 października 2012 roku” zaprogramowane zostały działania dla młodzieży, opracowano materiał dla pedagogów, prowadzono działania mające zachęcić klasy szkolne do udziału w Festiwalu i przeprowadzenia w oparciu o przygotowane scenariusze zajęć dla młodzieży.

Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej zrealizowało w ciągu całego 2012 roku 16 działań o charakterze prewencyjnym (wykłady i spotkania edukacyjne, warsztaty profilaktyczne), w których wzięło w sumie 2747 osób.

W dniach 27.04.,16.05.,23.05.,25.05.2012r. w Krośnie Odrzańskim i Gubinie przeprowadzono (SG) zajęcia z uczniami szkół ponad gimnazjalnych (licea/technika/szkoły zawodowe-łącznie 325 uczniów), podczas których przedstawiono zagrożenia związane z procederem handlu ludźmi (prezentacja multimedialna pt. „Nie wszystko złoto co się świeci”);

### **8.2 Szkolenia pedagogów .**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przy współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie koncepcji zawartości merytorycznej szkoleń; organizacja: Ministerstwo Edukacji Narodowej, kuratoria oświaty

Termin realizacji: 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W dniu 8 kwietnia 2011 r. Mazowieckie Kuratorium Oświaty w Warszawie zorganizowało konferencję dla pedagogów i dyrektorów szkół z terenu województwa mazowieckiego (ok. 85 osób)

pn. „*Handel dziećmi w Polsce – ochrona i wsparcie małoletnich ofiar*”. Prelekcje wygłosili eksperci Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, KGP, KGSG, FDN i La Strada. Za opracowanie koncepcji merytorycznej zawartości konferencji odpowiedzialny był Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM

W dniu 20 września 2012 roku w Ostromecku (woj.kujawsko-pomorskie) odbyła się regionalna konferencja „Handel dziećmi w Polsce – ochrona i wsparcie małoletnich ofiar”, w której uczestniczyli nauczyciele i pracownicy opieki społecznej, a którą prowadził pracownik DPM MSW.

W 2012 roku Fundacja Dzieci Niczyje kontynuowała kampanię „Nie przegraj” dotyczącą zagrożeń dzieci, młodzieży komercyjnym wykorzystywaniem seksualnym, prostytutką dziecięcą i/lub handlem ludźmi. Zorganizowano szkolenia z zakresu problematyki i metodyki prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat, a także przygotowano scenariusze zajęć. Łącznie przeszkolono 435 nauczycieli i pedagogów w Warszawie, Poznaniu, Katowicach i Wrocławiu.

W ramach działalności prewencyjnej Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi przeszkolono 205 przedstawicieli kadry pedagogicznej z Łodzi, województwa warmińsko-mazurskiego, województwa małopolskiego.

### **8.3 Kolejne wydanie komiksu Rady Europy pt. „Nie jesteś na sprzedaż” przeznaczonego dla młodzieży.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: 2011 r.

Stan realizacji:

W roku 2011 r. prowadzona była podczas organizowanych na terenie całego kraju wydarzeń skierowanych do młodzieży systematyczna dystrybucja komiksu Rady Europy pt. „*Nie jesteś na sprzedaż*” opublikowanego w 2010 r. MSWiA zwróciło się także do innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi o rozważenie możliwości sfinansowania dodruku komiksu. Z powodu braku funduszy odstąpiono od realizacji zadania.

### **8.4 Kolejną edycję konkursu dla młodzieży.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: wiosna 2012 r.

Stan realizacji:

W dniu 18 października 2011 r. ogłoszona została druga edycja konkursu pod patronatem Ministra SWiA dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pn. „*Handel ludźmi moimi oczami*”.

W maju 2012 roku rozstrzygnięto drugą edycję konkursu. Do konkursu zgłoszono 278 prac obejmujących wszystkie rodzaje literackie. Laureatką konkursu została Gabriela Sacharczuk za opowiadanie „Gildia”. Uroczyste wręczenie nagród przez Ministra Spraw Wewnętrznych nastąpiło podczas gali zamknięcia pierwszego międzynarodowego festiwalu filmów o handlu ludźmi „18/18” w dniu 18 października 2012 roku.

## **9. Działania prewencyjne w ramach przygotowań do Euro 2012.**

### **9.1 Stworzenie możliwości wsparcia większej liczby ofiar handlu ludźmi w trakcie trwania Euro 2012.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, organizacja realizująca zadanie

Termin realizacji: opracowanie koncepcji działań – do 30 czerwca 2011 r./ realizacja – 2012 r.

Stan realizacji:

W związku z możliwym wzrostem w 2012 r. liczby zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi podjęto działania mające na celu zapewnienie wsparcia większej liczbie pokrzywdzonych. Podjęte działania umożliwiły zwiększenie kwoty na realizację zadania publicznego - Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w 2012 r. do poziomu 778 000 PLN.

## **9.2 Kampania informacyjna skierowana do potencjalnych ofiar handlu ludźmi oraz ogółu społeczeństwa.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji przy współpracy z instytucjami reprezentowanymi w Zespole ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, organizatorami Mistrzostw i władzami samorządowymi miast/ województw

Termin realizacji: *opracowanie koncepcji działań –2011 r.*  
*realizacja zadania – 2012 r.*

### **Stan realizacji**

#### **W 2011 roku:**

W związku z możliwym wzrostem zagrożenia wykorzystaniem seksualnym młodych kobiet i nastolatków podczas Mistrzostwa Europy w piłce nożnej EURO 2012, w 2011 r. Fundacja Dzieci Niczyje rozpoczęła kampanię we współpracy z MSWiA. Przygotowano materiały informacyjne na temat wykorzystani dzieci. W ramach kampanii **„Nie przegraj”** MSWiA sfinansowało druk 2 800 egzemplarzy broszury pt. *„Problem handlu dziećmi w Polsce”* (patrz. pkt 7.1., cz. I Sprawozdania). Kampania dotyczyła zagrożeń dzieci i młodzieży komercyjnym wykorzystywaniem seksualnym, prostytutką dziecięcą i/lub handlem ludźmi w trakcie mistrzostw EURO 2012. Kampania realizowana była w pięciu województwach: mazowieckim (Warszawa), wielkopolskim (Poznań), pomorskim (Gdańsk), dolnośląskim (Wrocław) oraz podkarpackim (Rzeszów). W zorganizowanych w ramach kampanii konferencjach wzięły udział 493 osoby. Przeprowadzono dziesięć warsztatów, podczas których nauczyciele i wychowawcy zostali przygotowani do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat. Opracowano scenariusze zajęć wraz z filmami, plakat oraz grę edukacyjną. Funkcjonariusze służb (Policja, Straż Graniczna oraz Straż Miejska) uczestniczyli w warsztatach przygotowujących do pracy w kontakcie z dziećmi, potencjalnymi ofiarami komercyjnego wykorzystywania seksualnego, w tym handlu ludźmi. W warsztatach wzięło udział w sumie 148 funkcjonariuszy.

Kampania była kontynuowana w 2012 r. W ramach kampanii przeszkolono funkcjonariuszy Straży Granicznej, pełniących służbę w miastach, gdzie rozgrywane były mecze EURO 2012. Ponadto, zorganizowano szkolenia dla 180 nauczycieli w różnych miastach (Pruszcz Gdański, Gdańsk, Konin, Warszawa, Łódź, Końskie).

W ramach kampanii „Nie przegraj” w roku 2012 zorganizowano łącznie 12 warsztatów i 5 konferencji dla ponad 435 nauczycieli i pedagogów. Kampania dotyczyła zagrożeń dzieci i młodzieży komercyjnym wykorzystywaniem seksualnym, prostytutką dziecięcą i/lub handlem ludźmi oraz przygotowanie pedagogów do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat. Ponadto FDN opracowała sześć scenariuszy zajęć wraz z filmami i plakatem.

Dodatkowo przygotowano drugą edycję gry edukacyjnej „Nie-przegraj”, ze środków MEN w ramach programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła” – „Z pasją na Ty”, oraz przez The OAK Foundation.

## **9.3 Przygotowanie służb do identyfikacji ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przy współpracy z instytucjami reprezentowanymi w Zespole ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, organizatorami Mistrzostw i władzami samorządowymi miast/ województw

Termin realizacji: *opracowanie koncepcji działań –2011 r/ realizacja – 2012 r.*

### **Stan realizacji:**

1. Z inicjatywy Centralnego Zespołu ds. z Handlem Ludźmi w 2011 r., w ramach przygotowań do EURO 2012 podjęto we współpracy z Biurem Kryminalnym KGP działania mające na celu przeszkolenie z zakresu handlu ludźmi policjantów zajmujących się problematyką rozpoznawania i zwalczania chuligańskiej przestępczości stadionowej; m.in. przedstawiciel Zespołu uczestniczył w październiku 2011 r. w charakterze prelegenta-wykładowcy w warsztatach szkoleniowych z przedmiotowego zakresu w Szkole Policji w Pile.

2. W I połowie 2011 r. za pośrednictwem KGP, KGSG oraz Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zostały rozproszony materiały informacyjne pn. „*Wsparcie dla ofiar handlu ludźmi - informacja dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej*”. Materiał w formie ulotki zawiera podstawowe informacje na temat zjawiska handlu ludźmi oraz wskazówki na temat postępowania w przypadku identyfikacji ofiary handlu ludźmi.

## Część II

### Poprawa skuteczności działań

#### Zmiany w prawie

##### **1. Analiza stanu prawnego pod kątem implementacji dyrektywy w sprawie zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi oraz ochrony ofiar.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: 2011 r.

#### Stan realizacji:

Dokonano analizy zgodności polskiego systemu prawnego z zobowiązaniami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2-11/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. ws. zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (termin implementacji dyrektywy upływa 6.04.2013 r.). Zbadano zgodność z prawem polskim m.in. poszerzonej definicji handlu ludźmi, ochrony ofiar handlu ludźmi. **Zasadniczo prawo polskie spełnia zobowiązania wynikające z dyrektywy.** W celu zapewnienia pełnej zgodności prawa polskiego z uregulowaniami zawartymi w dyrektywie opracowano Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Karny. Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw. Projekt przewiduje m.in. zmiany art. 185a i art. 147 Kodeksu postępowania karnego w zakresie trybu przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych. Prace parlamentarne nad projektem będą kontynuowane w roku 2013.

##### **2. Analiza zasadności projektów zmian prawnych mających na celu zapewnienie efektywnego ścigania sprawców handlu ludźmi oraz zabezpieczenie praw ofiar.**

###### **2.1 Problem niekaralności ofiar handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: opracowanie analizy i przygotowanie propozycji nowelizacji przepisów – 2011 r.

#### Stan realizacji:

Ministerstwo Sprawiedliwości przeprowadziło analizę obowiązujących przepisów w zakresie możliwości odstąpienia od ścigania i karania ofiar przestępstwa handlu ludźmi w przypadku popełnienia przez nie czynu zabronionego pod wpływem groźby bądź przymusu. Polskie prawo nie przewiduje sytuacji bezwarunkowego wyłączenia odpowiedzialności karnej ani też odstąpienia od wymierzenia kary w takiej sytuacji. Instytucje te mogą jednakże być zastosowane w określonych przypadkach. Możliwość wyłączenia odpowiedzialności karnej zachodzi w sytuacji stanu wyższej

konieczności wyłączającej bezprawność czynu, bądź winę (odpowiednio art. 26 § 1 i 2), a także wówczas, gdy sprawca z uwagi na określone okoliczności nie mógł w trakcie czynu pokierować swoim zachowaniem (art. 31 kk). Ponadto prawo polskie stwarza też możliwość odstąpienia od wymiaru kary przy spełnieniu warunków określonych w art. 59 i 61 kk. Zgodnie z przeprowadzoną analizą obowiązujące przepisy zapewniają realizację obowiązku wynikającego z art. 8 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z 5.04.2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW).

## **2.2 Zastosowanie zakupu kontrolowanego .**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji

Termin realizacji: KGSG – w zakresie trwających prac nad nowelizacją ustawy o Straży Granicznej  
KGP – rozpoczęcie prac w I poł. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

Podczas analizy projektów zmian prawnych oraz uzgodnień międzyresortowych (w ramach prac nad ustawą o cudzoziemcach) dot. nowelizacji przepisu art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej poprzez objęcie właściwością Straży Granicznej zwalczania przestępstwa handlu ludźmi określonego w art. 189a k.k. Straż Graniczna popierała objęcie właściwością rzeczową Straży Granicznej przestępstwa handlu ludźmi z art. 189a k.k., jak i art. 8 Przepisów wprowadzających kodeks karny oraz wprowadzenie zmian w przepisach ustawy o SG w art.9e-9g op. cit. ustawy w zakresie możliwości zastosowania instytucji zakupu kontrolowanego (art.9f), kontroli operacyjnej (art. 9e), przesyłki niejawnie nadzorowanej (art.9g) w celu zapewnienia efektywnego ścigania sprawców tej zbrodni i zapewnienia praw ofiar.

W kontekście działań związanych z opracowaniem koncepcji zastosowania zakupu kontrolowanego w sprawach dotyczących przestępstwa handlu ludźmi CBS KGP uzyskało z Prokuratury Generalnej informacje, że w obecnym stanie prawnym nie jest możliwe stosowanie tego typu ofensywnych metod pracy operacyjnej Policji w przedmiotowych sprawach. Zdaniem Prokuratury, „osoba ludzka, czy to pokrzywdzony przestępstwem handlu ludźmi czy też niewolnictwa nie może być uznany za **przedmiot przestępstwa** i stanowić integralnej części zakupu kontrolowanego” polegającego na „dokonywaniu w sposób niejawni nabycia, zbycia lub przyjęcia przedmiotów pochodzących z przestępstwa (...), złożeniu propozycji zbycia lub przyjęcia **przedmiotów pochodzących z przestępstwa(...)**”. Prokuratura Generalna wskazywała na konieczność podjęcia prac nad „stworzeniem definicji szczególnej formy czynności operacyjno-rozpoznawczych z udziałem człowieka, jako podmiotu będącego wbrew własnej woli przedmiotem wykorzystania przez sprawców przestępstwa”.

## **3. Nowelizacja ustawy o świadku koronnym.**

### **3.1 Nowelizacja ustawy w celu umożliwienia jej zastosowania także w sytuacji, gdy przestępstwo handlu ludźmi nie zostało popełnione w ramach zorganizowanej grupy przestępczej.**

#### **Stan realizacji:**

MS dokonał analizy obowiązujących przepisów, która doprowadziła do wstępnego wniosku, że **nowelizacja taka nie jest zasadna**. Instytucja świadka koronnego stanowi wyłom od zasady legalizmu – jednej z podstawowych zasad polskiej procedury karnej i powinna mieć zastosowanie tylko w wyjątkowych przypadkach. Co do zasady chodzi o sytuacje, gdy z uwagi na trudności dowodowe w zwalczaniu określonego typu przestępczości istnieje potrzeba przełamania solidarności między współuczestnikami przestępstwa (w obecnym stanie prawnym ustawą objęte są głównie przestępstwa popełnione w zorganizowanej grupie oraz przestępstwa korupcyjne i płatna protekcja). Jak się wydaje, handel ludźmi nie należy do tej kategorii przestępstw. Ponadto popełnione w konfiguracji trzyosobowej przestępstwo handlu ludźmi zazwyczaj będzie spełniało przesłankę

działania w zorganizowanej grupie przestępczej, a zatem wchodziło będzie w zakres już obowiązującej ustawy.

Uznano zatem, iż decyzja w przedmiocie ewentualnej nowelizacji ustawy o świadku koronnym powinna zostać poprzedzona kompleksowymi badaniami dogmatyczno-empirycznymi mającymi na celu ustalenie, czy zastosowanie tej instytucji przyczyni się do wzrostu skuteczności zwalczania przestępstwa handlu ludźmi. W tym celu Instytut Wymiaru Sprawiedliwości włączy wskazaną problematykę do swoich prac badawczych na rok 2013 i przygotowuje stosowną opinię.

### **3.2 Analiza ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o Policji pod kątem stworzenia możliwości opracowania policyjnego programu ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi.**

W związku z pracami analitycznymi prowadzonymi w związku z implementacją dyrektywy 2011.36/EU Ministerstwo Sprawiedliwości dokonało analizy ochrony ofiar handlu ludźmi w kontekście przepisów proceduralnych określonych w Kodeksie postępowania karnego. Analiza wykazała, że prawo polskie już obecnie przewiduje gwarancje ochrony procesowych praw osób pokrzywdzonych w odniesieniu do przestępstwa handlu ludźmi. Są to: instytucja świadka anonimowego (art.184 k.p.k.) zastrzeżenie danych (art. 191§ 3 kpk), przesłuchanie świadka na odległość (177 § 1a kpk), opuszczanie sali sądowej przez oskarżonego na czas składania zeznań przez świadka (Art. 390 § 2kpk).

Analogiczna analiza przeprowadzona przez KGP w odniesieniu do ochrony policyjnej świadków w kontekście implementacji dyrektyw wyprowadzi do wniosku, iż **obecnie istniejące rozwiązania należy uznać za wystarczające.**

### **4. Nowelizacja przepisu art. 1 ust.2 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej poprzez objęcie właściwością Straży Granicznej zwalczania przestępstwa handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: 2011 r.

#### **Stan realizacji:**

W dn. 16 sierpnia 2011 r. Stały Komitet Rady Ministrów przyjął projekt założeń do ustawy o cudzoziemcach, w którym w rozdziale 11 *Zmiany w przepisach obowiązujących* w odniesieniu do ustawy o Straży Granicznej uwzględniono następujący zapis: „Konieczne będzie wprowadzenie przepisów określających właściwość rzeczową Straży Granicznej do rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw oraz ścigania ich sprawców, o przestępstwa określone w art. 189a k.k. oraz w art. 8 Przepisów wprowadzających Kodeks karny”.

W oparciu o przyjęte założenia Rządowe Centrum Legislacyjne przygotowało projekt ustawy o cudzoziemcach poddany konsultacjom społecznym w październiku/listopadzie 2012 r. Zakończenie prac legislacyjnych przewidywane jest na II połowę 2013 r.

### **Koordinacja**

#### **5. Zainicjowanie, w formie pilotażu, wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, inspekcji pracy, Policji, Straży Granicznej, organizacji pozarządowych.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi i instytucjami wchodzącymi w skład zespołów

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W dn. 16 lutego 2011 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zorganizował spotkanie z przedstawicielami Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, dotyczące funkcjonowania Mazowieckiego Zespołu Wojewódzkiego ds. Handlu Ludźmi i systemu wsparcia dla małoletnich ofiar handlu ludźmi.

W 2011 r. odbyły się dwa posiedzenia Mazowieckiego Zespołu Wojewódzkiego ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (16 maja i 16 września). Powołanie Mazowieckiego Zespołu Wojewódzkiego doprowadziło do zwiększenia zainteresowania problematyką handlu ludźmi wśród podmiotów zaangażowanych w jego prace (Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Mazowieckie Kuratorium Oświaty i Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej organizowały w 2011 r. konferencje i seminaria poświęcone problematyce handlu ludźmi, szereg podmiotów zamieściło też informacje prewencyjne na swoich stornach internetowych lub dystrybuowało materiały dotyczące handlu ludźmi).

Pierwsze posiedzenie Zespołu miało charakter organizacyjny i ewaluacyjny, drugie było poświęcone zbadaniu i zdiagnozowaniu problemów, z którym mogą zetknąć się na terenie województwa mazowieckiego osoby zaangażowane w pomoc ofiarom handlu ludźmi. Zespół opracował także analizę pn. „Przygotowanie placówek wykonujących zadania z zakresu interwencji kryzysowej z terenu województwa mazowieckiego do pracy z ofiarami handlu ludźmi”.

Kolejne spotkania w ramach Mazowieckiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (m.in. z udziałem przedstawicieli DPM MSW oraz przedstawiciela Nadwiślańskiego OSG) odbyły się 30 marca 2012 r. oraz 23 października 2012 r.

Ze względu na zaangażowanie w ramach prezydencji w Radzie Unii Europejskiej nie podjęto prac nad powołaniem kolejnego zespołu wojewódzkiego, jednak w drugiej połowie 2011 r. w Zespole ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA opracowana została koncepcja działań prowadząca do powołania zespołów wojewódzkich we wszystkich województwach w latach 2013-2016 w ramach projektu finansowanego z tzw. Funduszu Norweskiego. Przewidywany termin złożenia wniosku II kw. 2013 r.

## **6. Wzmocnienie struktur wojewódzkich ulokowanych w Wydziałach Kryminalnych KWP/KSP zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, komendanci wojewódzcy Policji (w zależności od aktualnej sytuacji kadrowej zespołów)

Termin realizacji: w okresie 2011-2012

### **Stan realizacji:**

Zadanie zostało zrealizowane w minimalnym zakresie, a także w odmiennej formule niż zakładał to *Krajowy Plan Działania*. W 2011 r. tylko w przypadku Wydziału Kryminalnego KWP w Katowicach zrealizowano zaplanowane wcześniej wzmocnienie o jeden etat policyjny.

W styczniu 2011 r. decyzją Komendanta Głównego Policji Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi znalazł się w strukturach Centralnego Biura Śledczego KGP. W marcu 2011 r. celem wzmocnienia struktur zajmujących się zwalczaniem handlu ludźmi wyznaczono, na podstawie polecenia Zastępcy Dyrektora CBS KGP, nietatowych koordynatorów zwalczania handlu ludźmi w poszczególnych Zarządach Terenowych CBS KGP oraz Wydziałach CBS KGP w Kielcach i Opolu. W wyniku powyższych działań utrzymano stan etatowy struktur z początku 2011 r., zaś stan faktyczny zwiększył się o 31 osób doraźnie zaangażowanych w działania związane z zapobieganiem i ściganiem przestępstw handlu ludźmi. Tym samym, wg stanu na dzień 1 grudnia 2011 r. 85 funkcjonariuszy Policji było zaangażowanych w realizację działań związanych ze zwalczaniem handlu ludźmi (w tym 54 funkcjonariuszy realizowało te zadania etatowo).

W roku 2012 nie odnotowano zmian etatowych. .

## **7. Wzmocnienie etatowe struktur wydziałów prewencji KWP/KSP zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi.**



Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, komendanci wojewódzcy Policji (w zależności od aktualnej sytuacji kadrowej wydziałów prewencji)

**Stan realizacji:**

Zadanie nie zostało zrealizowane w formie proponowanej w Planie .

W 2011 r., zgodnie z sugestią Biura Prewencji KGP w Wydziałach Prewencji KWP/KSP (Wydz. Komunikacji Społecznej w przypadku KWP w Szczecinie) wyznaczeni zostali funkcjonariusze koordynujący problematykę zapobiegania handlowi ludźmi.

**Podnoszenie kwalifikacji**

**8. Szkolenia Policji i Straży Granicznej.**

**8.1 Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji .**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Grupa Robocza

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

**Stan realizacji:**

Zarząd Operacyjno-Śledczy KGSG we współpracy z Centralnym Zespołem dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP oraz Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zorganizował w dn. 1-3 czerwca 2011 r. warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów ds. handlu ludźmi z Wydziałów ds. Cudzoziemców i Wydziałów Operacyjno-Śledczych Straży Granicznej, funkcjonariuszy z wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi oraz nietatowych koordynatorów zwalczania handlu ludźmi ustanowionych w zarządach terenowych CBS KGP.

Pierwszą część warsztatów stanowiło seminarium poświęcone problematyce współpracy organów ścigania z organami administracji publicznej i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadanie wspierania ofiar/świadków przestępstwa handlu ludźmi. Przedstawiono także stan prac nad tworzonym modelem wsparcia małoletniej ofiary handlu ludźmi (MSWiA we współpracy z Fundacją La Strada).

Podczas panelu operacyjnego ( z udziałem wyłącznie funkcjonariuszy służb) przedstawione zostały czynności operacyjno-rozpoznawcze w sprawach z zakresu handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz w celu eksploatacji seksualnej prowadzone przez funkcjonariuszy z poszczególnych KWP/KSP, zarządów terenowych CBS KGP i oddziałów Straży Granicznej. Przeprowadzono także grę uliczną: „BIEG NA ORIENTACJĘ” (moderatorzy: Fundacja La Strada, COSSG w Koszalinie, KGSG, CBS KGP), podczas którego uczestnicy wykazać musieli się wiedzą na temat postępowania z ofiarą handlu ludźmi, unormowań prawnych, jak i wiedzą na temat krajów pochodzenia potencjalnych ofiar.

W roku 2012 warsztaty nie odbyły się ze względu na brak środków finansowych w budżecie KGP, realizację warsztatów przesunięto na kwiecień 2013.

**8.2 Wdrażanie w Policji kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji – analiza potrzeb szkoleniowych wydziałów kryminalnych oraz wydziałów prewencji KWP/KSP; Komenda Główna Policji, komendanci wojewódzcy /Komendant Stołeczny Policji, szkoły Policji – organizacja szkoleń dla wydziałów kryminalnych oraz wydziałów prewencji KWP/KSP

Termin realizacji: zadanie stałe

**Stan realizacji:**

W 2011 r. kontynuowano działania polegające na wdrażaniu w ramach struktur Policji kompleksowego systemu szkolenia w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi, przede

wszystkim poprzez realizację kolejnych edycji kursu specjalistycznego w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

W tym celu Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie zorganizowała 3 edycje kursu (w dniach 24-28 stycznia, 14-18 lutego oraz 21-25 listopada). Zajęcia prowadzone były przede wszystkim przez wykładowców szkół policyjnych, ale także funkcjonariuszy zajmujących się przedmiotowym zagadnieniem. Łącznie przeszkolono 88 funkcjonariuszy Policji.

W 2012 r. nie zrealizowano żadnego z kursów specjalistycznych w zakresie zwalczania handlu ludźmi, mimo potrzeb zgłaszanych przez poszczególne jednostki policji do Biura Kadr i Szkolenia KGP. Brak realizacji przedmiotowych kursów wynikał z ograniczonych możliwości wykorzystania bazy szkoleniowej w związku z koniecznością jej wykorzystania w procesie realizacji szkolenia zawodowego podstawowego, z uwagi na określone przez Komendanta Głównego Policji limity i terminy doboru do służby w Policji, a ponadto, realizacją zadań związanych z przygotowaniem do zabezpieczenia turnieju EURO 2012. Realizacja kursów specjalistycznych zostanie wznowiona już na początku 2013 r.

Jedynym szkoleniem przeprowadzonym w 2012 r. w zakresie doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Policji, zajmujących się przedmiotową problematyką, były warsztaty szkoleniowe zorganizowane przez Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP w dniach 10 – 11 maja 2012 r., dotyczące zwalczania przestępczości handlu ludźmi w celu wykorzystania seksualnego w ramach tzw. „prostytucji przydrożnej” obywaterek Bułgarii w Polsce. Efektem powyższego szkolenia były m.in. działania związane z likwidacją bułgarskich zorganizowanych grup przestępczych na terenie województw lubuskiego i zachodniopomorskiego.

Ponadto, zgodnie z zapisem w Krajowym Planie Działań, Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP kontynuuje prace nad stworzeniem analizy potrzeb szkoleniowych funkcjonariuszy zajmujących się zwalczaniem przedmiotowej przestępczości. Analiza zostanie opracowana w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych w trzech garnizonach Policji (KWP Gorzów Wlkp., KWP Szczecin i KSP).

### **Pozostałe działania**

Fundacja ITAKA przeprowadziła w 2012 r. szkolenia we wszystkich szkołach policyjnych. Na szkoleniach był poruszany m.in. temat związku zaginięć i handlu ludźmi, dziećmi, nastolatkami i osobami dorosłymi.

### **8.3 Wdrażanie systemu szkoleń i doskonalenia zawodowego dla koordynatorów i funkcjonariuszy Straży Granicznej z pionu operacyjno-śledczego, pionu granicznego i do spraw cudzoziemców.**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: zadanie stałe

**Stan realizacji:**

W Straży Granicznej funkcjonuje 4 stopniowy *System szkolenia funkcjonariuszy Straży Granicznej z zakresu handlu ludźmi*, zatwierdzony w dniu 29.12.2010 r. przez Komendanta Głównego Straży Granicznej (od poziomu podstawowego do poziomu eksperckiego).

Poziom I obejmuje wszystkich nowo przyjętych funkcjonariuszy, a także już pełniących służbę w jednostkach organizacyjnych i dotyczy podstawowych informacji z zakresu zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi.

Celem szkolenia realizowanego w ramach poziomu II jest pogłębienie tej wiedzy. Szkolenie to skierowane jest przede wszystkim do funkcjonariuszy pionu operacyjno-śledczego, pionu ds. cudzoziemców jak i tych funkcjonariuszy, którzy mają bezpośredni kontakt ze społeczeństwem (np. patrole, dokonujący odprawy granicznej, grupy mobilne).

Celem poziomu III szkolenia jest przygotowanie funkcjonariuszy do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem handlu ludźmi, identyfikacją ofiar oraz zorganizowaniem wsparcia pomocy ofierze.

Poziom IV skierowany jest do tzw. koordynatorów ds. zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi (czyli do najbardziej merytorycznie przygotowanych i przeszkolonych funkcjonariuszy Straży Granicznej, wyznaczonych w poszczególnych jej jednostkach organizacyjnych).

W roku 2011 przeszkolono 5118 funkcjonariuszy SG (w szczególności z poziomu I.)

W roku 2012 w ramach szkoleń specjalistycznych przeszkolono 60 funkcjonariuszy .

#### **Pozostałe działania:**

W ramach **projektu AMAS** (Program Monitoringu i Wsparcia Dostępu do Procedury Uchodźczej) finansowanego ze środków UNHCR, **Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć** przeprowadziło w Centralnym Ośrodku Szkolenia w Koszalinie Straży Granicznej serię 3 szkoleń dla funkcjonariuszy SG. Szkolenia pod tytułem „*Wzmocnienie ochrony uchodźców przez lepsze zarządzanie granicą*” odbyły się w terminach 27-30 czerwca, 4-7 lipca oraz 6-9 września 2011 r. Wykłady przeprowadzili prawnicy Centrum oraz Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie. Oprócz tematyki uchodźczej zaprezentowane zostały uczestnikom szkolenia praktyczne aspekty przeciwdziałania handlowi ludźmi i identyfikacja ofiar, kwestia dzieci cudzoziemskich bez opieki oraz sytuacja cudzoziemców należących do grup szczególnej troski.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji przeprowadziła dnia 18-19 lipca 2012 r. w Lubaniu szkolenia dot. identyfikacji i pomocy dla ofiar handlu ludźmi dla koordynatorów ds. handlu ludźmi oraz funkcjonariuszy z ośrodków szkoleniowych Straży Granicznej. W szkoleniu przeprowadzonym przy współpracy KGSG wzięły udział łącznie 24 osoby.

#### **8.4 Szkolenie dla przedstawicieli (zarówno funkcjonariuszy Straży Granicznej, jak i pracowników cywilnych) strzeżonych ośrodków lub aresztów w celu wydalenia w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z MSWiA oraz organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

Komenda Główna Straży Granicznej zorganizowała w 2011 i 2012 r. następujące przedsięwzięcia:

1. W dniu 24 listopada 2011 r. w Centrum Szkolenia SG w Kętrzynie odbyło się szkolenie na temat zjawiska handlu ludźmi przeznaczone dla funkcjonariuszy SG pełniących rolę Oddziałowych Punktów Kontaktowych do Spraw Weryfikacji Tożsamości i Powrotów. Spotkanie zostało zorganizowane w ramach warsztatów pn. „*Potwierdzanie tożsamości cudzoziemców*”.

2. W dniach 19-20.04.2012 r. w Ośrodku Konferencyjno-Szkoleniowym Straży Granicznej „Strażnica” w Świdrze odbyło się szkolenie nt. identyfikacji i pracy z ofiarami handlu ludźmi dla funkcjonariuszy ośrodków strzeżonych Straży Granicznej. Szkolenie zorganizował Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej, Centralnym Ośrodkiem Szkolenia SG w Koszalinie oraz Fundacją La Strada. W ramach spotkania zostały przeprowadzone zajęcia mające na celu analizę konkretnych sytuacji podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi w stosunku do cudzoziemców osadzonych w ośrodkach strzeżonych oraz praktyczne warsztaty na temat algorytmu postępowania w takich przypadkach.

3. W dniach 6-8.11.2012 r. w ośrodku SG w Kętrzynie odbyło się szkolenie dla funkcjonariuszy i pracowników realizujących zadania w ośrodkach detencyjnych SG nt. działań organów ścigania w zwalczaniu i zapobieganiu handlu ludźmi. Ponadto, omówiono zasady funkcjonowania Programu wsparcia i ochrony ofiar/świadka handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem roli MSW oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Przedstawiono obszary działań sprawców (ich modus operandii), w obszarach, które są najczęściej identyfikowane przez funkcjonariuszy SG, tj. wykorzystywania do prostytucji, żebrania i pracy przymusowej. Wskazano na czym polega identyfikacja ofiar, jakie mogą być symptomy zachowań potencjalnej ofiary, która może znaleźć się w ośrodku detencyjnym. W ramach szkolenia przeprowadzono ćwiczenia mające charakter „burzy mózgów”, które polegało na poddaniu przez uczestników warsztatów ocenie stanu faktycznego i wskazaniu przedsięwzięć jakie należy realizować.

4. W dniu 29 marca 2012 r. w Białej Podlaskiej odbyło się szkolenie z identyfikacji ofiar handlu ludźmi prowadzone przez IOM.

### **9. Szkolenie sędziów i prokuratorów w zakresie problematyki handlu ludźmi, w szczególności dziećmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r. – w zależności od możliwości organizacyjnych i finansowych

#### **Stan realizacji**

W 2011 r. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury przeprowadziła program szkoleń pn. „*Kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne aspekty handlu ludźmi*”, który był adresowany do sędziów orzekających w sprawach karnych, prokuratorów oraz asesorów prokuratury. Szkolenia odbywały się w siedzibach sądów apelacyjnych (tj. w Lublinie, Gdańsku, Szczecinie, Białymstoku, Poznaniu, Warszawie, Katowicach, Łodzi, Krakowie, Rzeszowie oraz Wrocławiu). Łącznie przeszkolono ok. 550 przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości.

W ramach szkolenia omówiono w formie wykładowej problematykę efektywnego ścigania przestępstwa handlu ludźmi oraz systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi w Polsce. W charakterze wykładowców wystąpili prokuratorzy - konsultanci ds. handlu ludźmi z Prokuratury Generalnej i wybranych prokuratur apelacyjnych, a także przedstawicielki Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSW oraz Fundacji La Strada.

W dniach 18-20 września 2012 r. KSSiP zorganizowała szkolenie dla sędziów i prokuratorów w Jastrzębiej Górze pt. „Zapobieganie zjawisku handlu ludźmi i przeciwdziałaniu dyskryminacji narodowej, etnicznej, rasowej i wyznaniowej”. W szkoleniu, które przeprowadzili wykładowcy – przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW oraz prokuratorzy Prokuratury Generalnej wzięło udział 46 osób.

### **10. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

Urząd ds. Cudzoziemców w dniu 27 kwietnia 2011 r. zorganizował szkolenie z zakresu identyfikacji ofiar handlu ludźmi (II etap). Przeszkoleni zostali pracownicy Departamentu Postępowań Uchodźczych. Podczas szkolenia omówiono aktualną sytuację handlu ludźmi w Polsce, formy handlu ludźmi, metody działania sprawców, sposoby identyfikacji ofiar, zasady świadczenia pomocy ofiarom tego procederu, jak również omówiono postępowania w sprawach o handel ludźmi.

W dniu 28 listopada 2012 r. w Urzędzie ds. Cudzoziemców odbyło się szkolenie dotyczące identyfikacji i pomocy ofiarom handlu ludźmi. Przeszkolonych zostało 19 pracowników Departamentu Pomocy Socjalnej.

### **Pozostałe działania**

W 2012 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć we współpracy z Urzędem ds. Cudzoziemców realizowało projekt „Daj im szansę! – Wsparcie prawne i informacyjne osób szczególnej troski poszukujących ochrony w Polsce i przeciwdziałanie przemocy seksualnej i ze względu na płeć w ośrodkach dla osób ubiegających się o status uchodźcy” (opis w zał.)

Międzynarodowa Organizacja do Spraw Migracji w dniu 29 marca 2012 r. zorganizowała szkolenie dot. identyfikacji ofiar handlu ludźmi dla 22 osób, w tym pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej.

### **11. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym w postępowania z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.**

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Urzędem ds. Cudzoziemców – w zakresie realizacji szkoleń. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) – w zakresie tłumaczenia podręcznika

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

1. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji w ramach realizacji ww. zadania zorganizowała łącznie 5 szkoleń dla funkcjonariuszy Oddziałów Straży Granicznej i Komend Wojewódzkich Policji, pracowników organizacji pozarządowych oraz Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej.

2. Pracownicy Departamentu Legalizacji Pobytu Urzędu ds. Cudzoziemców uczestniczyli w 2011 r. w:

- szkoleniu prowadzonym przez specjalistów IOM z Genewy z podstaw prawa międzynarodowego w zakresie migracji i handlu ludźmi (1-2 marca 2011 r.);
- konferencji „Legalizacja Pobytu, dobrowolne powroty” poświęconej zagadnieniom związanym z aktualnym orzecznictwem i praktyką w zakresie legalizacji pobytu, handlu ludźmi i dobrowolnych powrotach (19-21 kwietnia 2011 r.).

3. W dniach 18-19/07/2012 r. w ośrodku szkolenia Straży Granicznej w Lubaniu odbyło się szkolenie z zakresu programu w dobrowolnym powrocie i reintegracji (AVRR) dla ofiar handlu ludźmi. W szkoleniu udział wzięli koordynatorzy SG ds. handlu ludźmi.

4. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji wydała w 2012 r. polską-angielską wersję Podręcznika IOM pn. „Bezpośrednia pomoc ofiarom handlu ludźmi”, która była dystrybuowana m.in. w trakcie prowadzonych szkoleń, warsztatów oraz konferencji.

### **12. Zorganizowanie szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej.**

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendą Główną Straży Granicznej oraz organizacją pozarządową odpowiedzialną za prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi

Termin realizacji: sukcesywnie w 2011 r. i 2012 r.

#### **Stan realizacji:**

W 2011 r. Państwowa Inspekcja Pracy zorganizowała dwa szkolenia (22 sierpnia oraz 28 listopada 2011 r.) dla pracowników PIP w zakresie problematyki handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej w Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu. Objęto nimi łącznie 83 osoby.

Uczestnikami szkoleń byli nadinspektorzy pracy, inspektorzy pracy (głównie z sekcji legalności zatrudnienia) i pracownicy merytoryczni GIP. Wykłady prowadzili przedstawiciele MSW, Prokuratury, Straży Granicznej, Fundacji La Strada i Państwowej Inspekcji Pracy.

W programie szkoleń uwzględniono tematykę handlu ludźmi do pracy przymusowej, łamania praw pracowniczych i przemytu ludzi, rolę PIP w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej, w tym dokonano prezentacji podręcznika pt. „Praca przymusowa i handel ludźmi. Podręcznik dla Inspektorów Pracy”; tematykę kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców jako jednej z form identyfikacji ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej, wsparcia ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej i wsparcia cudzoziemców nie będących ofiarami tego przestępstwa. Zajęcia nt. identyfikacji ofiar handlu ludźmi prowadzono w formie ćwiczeń.

W dniach 25-26 czerwca 2012 r. w Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu odbyło się szkolenie dla 33 osób, poświęcone problematyce zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi. Uczestnikami szkolenia byli nadinspektorzy pracy, inspektorzy pracy (głównie z sekcji legalności zatrudnienia) i pracownicy merytoryczni Głównego Inspektoratu Pracy. Wykłady prowadzili przedstawiciele MSW, Prokuratury, Policji, Straży Granicznej, Fundacji La Strada oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

#### **Pozostałe działania:**

1. Szkolenia dla inspektorów pracy organizowano także w ramach projektu pn. „Prawa migrantów w praktyce” (patrz: cz. I, pkt 3 Sprawozdania).

2. W dniach 27 - 30 listopada 2012 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie odbyło się seminarium pt. „Przeciwdziałanie nielegalnej migracji z wykorzystaniem środków określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”. Uczestnikami seminarium byli funkcjonariusze Straży Granicznej, pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy, przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Podczas szkolenia omówiono m.in.: zadania Straży Granicznej w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji ze szczególnym uwzględnieniem kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP, uregulowania Dyrektywy 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. potocznie zwanej *Dyrektywą sankcyjną*, a także powierzanie wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym nielegalnie na terytorium RP w świetle doświadczeń Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej.

3. Przedstawiciele GIP, MSW oraz SG wzięli udział w szkoleniu z zakresu handlu ludźmi do pracy przymusowej, które odbyło się w dniach 18-21 czerwca 2012 r. w Pradze. Spotkanie zostało zorganizowane przez ICMPD – International Center of Migration Policy Development, jako pierwszy z czterech treningów dla wyspecjalizowanych służb publicznych zajmujących się problematyką handlu ludźmi, w ramach projektu *Capacity Building for Combating Trafficking for Labour Exploitation*, realizowanego przez tę organizację z udziałem krajów Europy Środkowo - Wschodniej. Szkolenie odbywało się w formie warsztatów, w których brali udział przedstawiciele organów inspekcyjnych, administracji rządowej, a także służb granicznych i policji z 7 krajów europejskich (Czech, Słowacji, Słowenii, Rumunii, Bułgarii, Węgier, Polski). Uczestnicy zostali zapoznani m.in. z najnowszymi założeniami polityki UE w zakresie zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej, a także z metodami walki z tym zjawiskiem wykorzystywanymi w pracy organizacji pozarządowych czy agencji rządowych. W toku sesji treningowych, na podstawie analizy konkretnych przypadków uczestnicy szkolenia uczyli się, jak rozpoznawać symptomy handlu ludźmi do pracy przymusowej, a także jakie działania podejmować w celu ochrony ofiar.

#### **12.1 Organizacja corocznych spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP.**

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: sukcesywnie w I kwartale 2011 r. i I kwartale 2012 r.

Stan realizacji:

W dniach 30 i 31 marca 2011 r. odbyło się spotkanie pracowników Departamentu Legalności Zatrudnienia GIP oraz nadinspektorów sekcji legalności zatrudnienia z funkcjonariuszami Straży Granicznej zorganizowane w Szklarskiej Porębie przez Komendę Główną Straży Granicznej i Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych SG w Lubaniu. Seminarium stanowiło okazję do podsumowania współpracy prowadzonej pomiędzy SG i PIP w roku 2010, w szczególności w obszarze legalności zatrudnienia cudzoziemców.

W roku 2012 r. - dniach 24-27 kwietnia – spotkanie odbyło się w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie. Celem spotkania było podsumowanie współpracy obu instytucji w 2011 roku w zakresie legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP. W ramach spotkania zaprezentowano m.in.: wspólne działania na poziomie lokalnym – okręgowych inspektoratów pracy i oddziałów oraz placówek Straży Granicznej, interpretacje przepisów z zakresu legalności zatrudnienia cudzoziemców opracowane przez Departament Legalności Zatrudnienia GIP, a także informację nt. stanu prac nad projektem ustawy o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom nielegalnie przebywającym w Polsce.

### Współpraca międzynarodowa

**13. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Zespół ds. Handlu Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA, instytucje wchodzące w skład Grupy Roboczej

Termin realizacji: w zależności od ustaleń z partnerami zagranicznymi

Stan realizacji:

1. W dn. 21 lipca 2011 r. w Warszawie w ramach realizowanego przez IOM **projektu *Polish-Ukrainian Migration Dialogue*** odbyło się spotkanie przedstawicieli Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA oraz KGP z delegacją Ukrainy poświęcone problematyce zwalczania handlu ludźmi. W ramach posiedzenia delegacje wymieniły się informacjami na temat uregulowań prawnych z zakresu handlu ludźmi obowiązujących w państwach oraz danymi dotyczącymi zakresu działań poszczególnych służb kompetentnych w zakresie ścigania przestępców i zabezpieczania ofiar.

2. W dniach 28-30 września 2011 r. w Międzyzdrojach w Ośrodku Wypoczynkowo-Szkoleniowym KWP w Szczecinie odbyły warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy garnizonu zachodnio-pomorskiego w ramach implementacji **projektu pn. „Międzynarodowa współpraca w zakresie zwalczania przestępczości związanej z handlem ludźmi. Szkolenie i wymiana doświadczeń pomiędzy Białorusią, Polską i Ukrainą”** realizowanego przez KWP w Szczecinie we współpracy z Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSW. Celem spotkania było wzmocnienie współpracy pomiędzy Białorusią, Polską i Ukrainą w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej oraz podnoszenie kompetencji w pracy z ofiarą. W warsztatach udział wzięli: funkcjonariusze Milicji z Białorusi i Ukrainy, funkcjonariusze Policji i Straży Granicznej z Polski, a także przedstawiciele ZHL DPM MSW, Sądu Okręgowego w Szczecinie, Prokuratury Apelacyjnej w Szczecinie oraz organizacji pozarządowych i międzynarodowych.

3. W dn. 14 września 2011 r. Komenda Główna Policji w ramach polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej zorganizowała konferencję w Kijowie – **Spotkanie oficerów łącznikowych Policji/Milicji: Konferencja nt. zwalczania handlu ludźmi**. Spotkanie miało na celu prezentację kompetencji poszczególnych podmiotów biorących udział w spotkaniu oraz umożliwienie dyskusji nt. zakresu i możliwości pogłębienia współpracy między organami ścigania strony polskiej i ukraińskiej.

W spotkaniu udział wzięli polscy oficerowie łącznikowi pełniący służbę na Ukrainie i w innych krajach oraz oficerowie łącznikowi innych krajów pełniący służbę na Ukrainie. Wykłady wygłosili przedstawiciele Polski: Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, CBS KGP, KGSG, Służby Konsularnej Ambasady RP na Ukrainie, przedstawiciele Ukrainy: MSW, Straży Granicznej, Fundacji „La Strada” oraz przedstawiciele agencji FRONTEX i EUBAM Odessa.

4. W dniu 2 grudnia 2011 r. w gmachu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odbyło się również dodatkowe spotkanie wyłącznie dla przedstawicieli strony polskiej i krajów Partnerstwa Wschodniego. Podczas spotkania omówiono propozycje projektów, które mogłyby być zrealizowane wspólnie w przyszłości. Uczestnicy zgodzili się, że bliska współpraca pomiędzy państwami UE i Partnerstwa Wschodniego jest istotna dla skuteczniejszego zwalczania handlu ludźmi, a także wyrazili wolę jej rozwijania.

5. W 2012 r. Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW zrealizował projekt sfinansowany z funduszy polskiej pomocy rozwojowej pn. „**Współpraca polsko-ukraińska w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi**”. W ramach projektu zorganizowano dwa szkolenia: pierwsze poświęcone zagadnieniom ścigania handlu ludźmi z udziałem funkcjonariuszy Polskiej Policji i Milicji ukraińskiej (Łukęcin, 26-27 września 2012 r.), drugie – z udziałem funkcjonariuszy organów ścigania oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych i międzynarodowych celem wymiany doświadczeń na temat działań prewencyjnych, w tym służących udzielaniu wsparcia ofiarom handlu ludźmi (Lwów, 20-21.11.2012). Z obu przedsięwzięć wydano dwujęzyczne publikacje, których dystrybucję zaplanowano w styczniu 2013 r.

6. W dniach 16-20 kwietnia 2012 roku odbyła się wizyta studyjna w Austrii poświęcona wymianie doświadczeń w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. W wizycie uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, La Strada Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu i Stowarzyszenia Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej. W trakcie wizyty przedstawiono organizację systemu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Austrii. W szczególności zwrócono uwagę na problem eksploatacji ofiar z Afryki, metody działania w przypadku udziału w procederze akredytowanego personelu dyplomatycznego i konsularnego, oraz metody działania w przypadku dużych grup małoletnich wykorzystywanych w handlu ludźmi do zebrania lub popełniania przestępstw.

7. Przedstawiciele instytucji uczestniczących w pracach Zespołu ds. Zwalczania Zapobiegania Handlowi Ludźmi brali udział w zorganizowanym w dn. 18-19 kwietnia 2012 r. w Sejmie RP seminarium pn. „Parlamentarzyści przeciwko handlowi ludźmi”. Zostało ono zorganizowane przez sejmową Komisję Sprawiedliwości i Praw Człowieka, grupę „Parlamentarzyści przeciwko handlowi ludźmi” oraz brytyjską Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi. Celem projektu jest stworzenie europejskiej sieci współpracy międzyparlamentarnej na rzecz przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz uzupełnienie aktywności na poziomie krajowym, ukierunkowanych na zwalczanie handlu ludźmi oraz zachęcenie do podejmowania działań obejmujących m.in. reformę ustawodawstwa i wzmocnienie ochrony ofiar tego procederu. Dotychczas w ramach projektu odbyły się trzy spotkania w wymiarze parlamentarnym - w Londynie, Hadze oraz Rzymie.

### **Współpraca w ramach UE :**

1. W dniach 7-8 lipca 2011 r. w ramach polskiej prezydencji w Brukseli odbyło się czwarte spotkanie **Nieformalnej Sieci UE Krajowych Sprawozdawców/Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. Handlu Ludźmi** (*An informal EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms on Trafficking in Human Beings*).

Spotkanie było współprowadzone przez stronę polską oraz - po raz pierwszy od chwili jego powołania - Koordynatora UE ds. Handlu Ludźmi. Na wniosek prezydencji omówiono kwestię handlu ludźmi wewnątrz UE – przestępstwa popełnianego w Unii, którego ofiarami stają się obywatele UE. Na podstawie opracowanej analizy dyskutowano szczególnie o możliwościach i sposobach rozwiązania problemów związanych z zapewnieniem pomocy i wsparcia ofiarom handlu ludźmi.



Podjęto także temat możliwych działań krajów UE w celu wsparcia krajów pochodzenia ofiar w ich wysiłkach na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku.

2. W dn. 5-7 września 2011 r. w Mongolii odbyła się konferencja pn. „*10th ASEM conference of directors General of Immigration on Management of Migratory Flows between Asia and Europe*”. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele 35 krajów, w tym 9 krajów europejskich. Wśród poruszanych tematów znalazły się zarówno kwestie dotyczące rozwiązań prawnych zapewniających karalność sprawców handlu ludźmi, działania prewencyjne i działania związane z ochroną ofiar, kwestie migracji zarobkowych, jak również kwestie związane z zapobieganiem nielegalnej migracji i nielegalnej pracy cudzoziemców. Przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi wygłosił referat dotyczący zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi do pracy przymusowej na przykładzie polskich doświadczeń, w szczególności w kontekście obywateli krajów azjatyckich.

3. W wyniku prac w Grupie Roboczej ds. Ogólnych w tym Oceny (GENVAL) UE prowadzonej przez ekspertów z CBS Komendy Głównej Policji:

- Rada ds. WSiSW w dniu 13 grudnia 2011 r. przyjęła Konkluzje (dokument 15783/3/11) na temat zwalczania wykorzystywania seksualnego dzieci i pornografii dziecięcej w cyberprzestrzeni – wzmocnienie współdziałania służb i instytucji w krajach członkowskich UE oraz krajach trzecich. Polska prezydencja podjęła działania mające na celu wzmocnienie współpracy przez państwa członkowskie UE oraz wybrane kraje programu Partnerstwa Wschodniego w kierunku ograniczenia przestępczości seksualnej przeciwko dzieciom w cyberprzestrzeni.
- Na posiedzeniu Grupy Roboczej do Spraw Ogólnych, w tym Oceny w dniu 7 grudnia 2011 r. Grupa przyjęła Konkluzje prezydencji w sprawie rozpoznawania i zwalczania handlu ludźmi w szczególności dziećmi.

### **W roku 2012:**

W dniach 1-3 lutego 2012 roku przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW wziął udział w spotkaniu Nieformalnej Sieci UE Krajowych Sprawozdawców/Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. Handlu Ludźmi w Brukseli. Podczas spotkania omówiono zagadnienia związane z funkcjonowaniem tzw. *national referral mechanism* oraz z identyfikacją i ochroną ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej. W ramach panelu nt. organizacji powrotów ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej, przedstawiciel MSW przedstawił analizę dot. tej kwestii. Kolejne spotkanie (dn. 17 października 2012 r.) było poświęcone zadaniom i roli Krajowych Sprawozdawców/Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. Handlu Ludźmi, przedstawieniu nowej strategii KE ogłoszonej w czerwcu 2012 r. (*Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Strategia UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016*) oraz zagadnieniom ochrony ofiar w postępowaniach. Przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW wziął także udział w konferencji pn. „*EU Anti-Trafficking Day- working together towards the eradication of trafficking in human beings: The Way Forward*” zorganizowanej z okazji 6. Dnia UE przeciwko Handlowi Ludźmi.

### **Grupa Zadaniowa ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego**

W 2011 r. ramach prac w Grupie Zadaniowej ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (TF-THB CBSS) kontynuowano projekt poświęcony modelowi tzw. Memorandum of Understanding zawierane między organami ścigania a organizacjami pozarządowymi (seminarium ekspertów w Oslo, w dn. 18 kwietnia 2011 r. z udziałem przedstawicieli MSWiA i CBS KGP).

Zakończono również realizację pierwszej fazy projektu DEFLECT - Data and Education on Forced Labour Exploitation and Counter Trafficking realizowanego przez RPMB we współpracy m.in. z Instytutem Heuni, BASTUN, BSPC, ILO, BSLN, ITUC, IUF, IOM w ramach której w czerwcu 2011

r. w Oslo zorganizowano konferencję z udziałem przedstawicieli instytucji i organizacji odpowiedzialnych za zwalczanie handlu ludźmi do pracy przymusowej i wsparcie ofiar.

W 2012 r. przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi wziął udział w dwóch spotkaniach TF-THB CBSS (14-15 marca i 11-12 czerwca 2012r., podczas których pracowano m.in. nad planem działania Grupy na kolejne lata oraz omawiano wspólne projekty, w tym możliwości współpracy z Grupą Children at Risk. Dodatkowo przedstawiciel Zespołu wziął udział w spotkaniu roboczym (05 października 2012 r.) poświęconym projektowi pn. "ADSTRINGO – *Addressing trafficking in human beings for labour exploitation through improved partnerships, enhanced diagnostics and intensified organisational approaches*", którego realizację zaplanowano w 2013 r.

W ramach promowania na forum międzynarodowym polskich rozwiązań oraz wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi **Krajowy Koordynator ds. Dzieci Cudzoziemskich bez Opieki i Dzieci Ofiar Handlu Ludźmi** z Ministerstwa Edukacji Narodowej uczestniczył m.in. w niżej wymienionych spotkaniach:

- Spotkanie Krajowych Punktów Kontaktowych i Krajowych Koordynatorów ds. współpracy na rzecz dzieci cudzoziemskich bez opieki i dzieci ofiar handlu ludźmi – 21 czerwca 2011 r., Oslo – wymiana informacji;
- Spotkanie Grupy Children at Risk (EGCC) – 13/14 września 2011 r., Berlin – Strona Polska zgłosiła gotowość uczestnictwa w 2012 r. w projekcie Caritas Litwy nt. systemów ochrony oraz metod sprawowania opieki nad dziećmi-ofiarami handlu ludźmi, z udziałem Szwecji, Norwegii, Litwy i Polski (przedstawiciele resortu spraw wewnętrznych, Policji i organizacji pozarządowych). Rezultaty projektu będą stanowiły podstawę do realizacji większego projektu, w ramach programu Daphne III, w celu kontynuowania współpracy w rozwiązywaniu spraw dot. handlu dziećmi w celu wykorzystywania ich do żebractwa i działalności przestępczej, w regionie nadbałtyckim oraz rozszerzenia jej na inne kraje europejskie.

### **Rada Europy**

W ramach wizyty w Polsce w dn. 23-27 kwietnia 2012 r. eksperci GRETA dokonali ewaluacji wdrożenia przepisów *Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi*. Podczas wizyty eksperci odbyli szereg spotkań zarówno z przedstawicielami administracji rządowej, jak i organizacji pozarządowych, a także środowiska akademickiego. Raport wraz z konkluzjami zostanie opracowany przez GRETE w 2013 r. i przedstawiony Komitetowi Stron (*Committee of the Parties*).

### **Organizacja Narodów Zjednoczonych**

Dn. 31 maja 2012 r. przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW w Genewie wziął udział w drugim Powszechnym Przeglądzie Praw Człowieka (*Universal Periodic Review*) ONZ. W opinii większości krajów, Polska podejmuje właściwe wysiłki na rzecz zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi, nadal jednak za słuszne należy uznać rekomendowanie kontynuacji i wzmocnienia działań na rzecz zagwarantowania praw ofiar handlu ludźmi, w szczególności w zakresie pomocy psychologicznej i materialnej czy działań na rzecz ochrony dzieci przed wykorzystaniem.

### **Współpraca bilateralna**

- Dn. 20 kwietnia 2012 r. przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW odbył spotkanie z delegacją ekspertów z Serbii (MSW, Krajowej Agencji Zatrudnienia, Fundacji ASTRA) celem przekazania informacji na temat zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej w Polsce.
- Dn. 16 listopada 2012 r. przedstawiciele Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW, Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP oraz Fundacji La Strada odbyli spotkanie z delegacją ekspertów z Chile (przedstawiciele Urzędu ds. kobiet – SERNAM, Koordynatora w dziedzinie polityki publicznej przy Programie Pomocy Ofiarom, Chilijskiego Katolickiego Instytutu ds. Migracji oraz organizacji pozarządowej Korzenie) celem przekazania

informacji na temat zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce, w tym w szczególności nt. ochrony i wsparcia ofiar tego przestępstwa oraz podejmowanych w Polsce działań prewencyjnych.

### **Udział w projektach:**

1. W dniach 4-5 kwietnia 2011 r. w Budapeszcie eksperci z Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA oraz Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi CBS KGP wzięli udział w seminarium pn. „*Seminar on targeting new form of trafficking in human beings*” Podczas seminarium przedstawiono sprawy dotyczące ww. nowych form handlu ludźmi, w tym do popełniania przestępstw, pracy przymusowej oraz wykorzystaniu dzieci do żebractwa. Wyniki seminarium posłużyły do opracowania konkluzji Rady z dn. 8 czerwca 2011 r. pn. "*Targeting developing forms of trafficking in human beings in the EU Member States*".

2. W dniach 8-9 grudnia 2011 r. przedstawiciele MSW, Prokuratury Generalnej oraz Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury uczestniczyli w spotkaniu w Amsterdamie dotyczącym realizacji międzynarodowego projektu szkoleniowego pn. „*Towards European approach to judicial training on trafficking in human beings*”. Projekt (zakończenie przewidziano na 04.2013 r.) prowadzony przez szkoły polską, holenderską i włoską zakłada organizację trzech szkoleń dla sędziów i prokuratorów nt. zjawiska handlu ludźmi.

3. W dniach 20 - 21 czerwca 2011 r. w Oslo odbyła się konferencja pt. „*Trafficking in children. A criminal act calling for a child protection response*” organizowana przez the Royal Norwegian Ministry for Children, Equality and Social Inclusion MCESI we współpracy z Expert Group for Cooperation on Children at Risk, EGCC. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele organów ścigania, administracji, pomocy społecznej oraz organizacji międzynarodowych działających na rzecz ochrony dzieci w regionie Morza Bałtyckiego. Ponadto, w charakterze ekspertów zostali zaproszeni reprezentanci wybranych państw członkowskich UE oraz przedstawiciel KE. Polskę reprezentowały przedstawicielki: ZHL DPM MSW, MEN oraz Fundacji Dzieci Niczyje. Głównym celem spotkania było stworzenie platformy do wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy organami ścigania, a instytucjami bezpośrednio wspierającymi małoletnie ofiary wykorzystywane lub zagrożone wykorzystaniem w ramach handlu ludźmi. W ramach konferencji poruszono następujące kwestie: wykorzystywanie dzieci do żebrania i popełniania przestępstw, migracje małoletnich i związane z tym zagrożenia, zarządzanie informacjami i danymi o charakterze statystycznym.

4. W dniach 14-15 listopada 2011 r. w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja organizowana przez IOM pod patronatem Polskiej prezydencji w Radzie UE pt. „*Assisted Voluntary Return and Reintegration as a humane and sustainable way to return home*”, w której udział wzięli przedstawiciele zarówno państw członkowskich UE jak i wybranych państw trzecich. Celem konferencji było omówienie aktualnych działań podejmowanych przez poszczególne państwa w dziedzinie organizacji dobrowolnych powrotów zarówno na szczeblu krajowym jak i unijnym. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele instytucji reprezentowanych w pracach Grupy Roboczej, m.in. przedstawiciel ZHL DPM MSW, KGSG, IOM, Fundacji Dzieci Niczyje.

5. W dniach 8-10 lutego 2012 roku ekspert z Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSW wziął udział w seminarium na temat handlu ludźmi oraz spotkaniu roboczym dot. realizacji międzynarodowego projektu pn. „*Towards European approach to judicial training on trafficking in human beings*” w Amsterdamie.

W dn. 11-12 grudnia 2012 r. przedstawiciele Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW, KGP, KGSG i GIP wzięli udział w spotkaniu roboczym dotyczącym organizacji międzynarodowej konferencji pn. „*Putting Ratnsev into practice*”, którą zaplanowano na kwiecień 2013 r. Konferencja będzie poświęcona multidyscyplinarnemu podejściu w zwalczaniu i zapobieganiu handlowi ludźmi w krajach UE. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych RP obok MSW Cypru jest partnerem holenderskiego projektu finansowanego ze środków UE.

6. W dniach 27-29 lutego 2012 roku ekspert z Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSW wziął udział w seminarium „*Capacity building for combating trafficking for labour exploitation*” w Bukareszcie.

7. W ramach prac Grupy Eksperckiej ds. Współpracy na Rzecz Dzieci Ryzyka (EGCC), działającej przy Radzie Państw M. Bałtyckiego, zrealizowano projekt „Dzieci-ofiary handlu ludźmi w celu zmuszania do żebractwa i kradzieży” (Children trafficked for exploitation in begging and in criminality). Głównym celem przedsięwzięcia było wzmocnienie współpracy pomiędzy prokuraturą, organami ścigania a organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony dzieci - ofiar handlu ludźmi poprzez wymianę doświadczeń oraz informacji w powyższym zakresie ( eksperci z Polski, Norwegii, Szwecji oraz Litwy).

Polskę reprezentowali przedstawiciele Fundacji Dzieci Niczyje, Prokuratury Generalnej, Komendy Stołecznej Policji oraz Fundacji La Strada. Projekt przewidywał organizację wizyt studyjnych w każdym z 4 ww. państw, podczas których uczestnicy mieli możliwość zapoznać się z praktykami udzielania pomocy małoletnim ofiarom oraz zwizytować główne miejsca pobytu dzieci w takich przypadkach. Wizyta studyjna w Polsce odbyła się w dn. 27 - 28 sierpnia 2012 r., w trakcie której zaprezentowano model postępowania polskich organów ścigania w przypadku identyfikacji małoletniej ofiary handlu ludźmi oraz bezpieczne miejsca pobytu takich dzieci.

8. W dniach 17-18 maja 2012 r. w Sarajewie (Bośnia i Hercegowina) przedstawiciel ZOŚ KGSG uczestniczył, w warsztatach, również zorganizowanych przez TAIEX pt. „*Multi country workshop on combating Human Trafficking in Sarajewo, JHA 47779*”. Głównym celem w/w warsztatów było przedstawienie i zapobieganie handlu ludźmi, zarówno przez kraje UE, jak i kraje bałkańskie. W trakcie warsztatów, przedstawiciel Zarządu Operacyjno- Śledczego KG SG przedstawił materiał pt. „*The role of the Border Guard of the Republic of Poland in the fighting against Trafficking in Human Beings (strategy, best practices)*”, traktujący o roli Straży Granicznej RP jako organu ścigania, zajmującego się rozpoznawaniem, zwalczaniem i zapobieganiem handlu ludźmi, funkcjonujących w tej mierze procedur oraz najlepszych praktyk.

10. W dniach 27.05-01.06.2012 r. w Gaeta, Włochy przedstawiciele SG (Nadodrzański i Bieszczadzki OSG) uczestniczyli w warsztatach pt. „*Anti-Trafficking for Border Guards, Training and Translator Workshops*”. Warsztaty dotyczyły problematyki walki z handlem ludźmi w ramach działań służb policyjnych I granicznych państw UE oraz zapoznania funkcjonariuszy z Podręcznikiem Profili Ryzyka opracowanym przez Agencję FRONTEX.

### **13.1 Seminarium eksperckie zorganizowane w ramach Prezydencji RP pn. „*Modele zarządzania w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w krajach UE i krajach Partnerstwa Wschodniego. Możliwości rozwoju współpracy*” (zadanie nowe).**

Odpowiedzialni za realizację: Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: listopad/grudzień 2011 r.

Stan realizacji:

W dniach 30 listopada - 1 grudnia 2011 r. MSW zorganizowało w Warszawie międzynarodowe seminarium eksperckie zatytułowane „*Modele zarządzania w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w krajach UE i krajach Partnerstwa Wschodniego. Możliwości rozwoju współpracy*”. W seminarium wzięli udział przedstawiciele krajów Unii Europejskiej oraz Partnerstwa Wschodniego, jak również przedstawiciele różnych instytucji międzynarodowych i organizacji pozarządowych.

Spotkanie było pierwszą okazją do wspólnego przeanalizowania i przedyskutowania przez przedstawicieli krajów Unii Europejskiej i Partnerstwa Wschodniego zagadnienia handlu ludźmi. Seminarium zostało podzielone na trzy moduły - każdy z nich był poświęcony określonemu zagadnieniu: identyfikacji ofiar, organizacji ich bezpiecznego powrotu do kraju pochodzenia oraz ich reintegracji w kraju pochodzenia lub kraju docelowym. Podczas każdego z modułów paneliści przedstawili sytuację bieżącą, jak również obecne rozwiązania prawne i pozaprawne istniejące w różnych państwach. Po każdym module odbywała się dyskusja, podczas której omawiano występujące problemy i możliwości ich rozwiązania. Seminarium zostało zorganizowane

w partnerstwie z: Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM), Międzynarodowym Centrum ds. Rozwoju Polityki Migracyjnej (ICMPD) oraz Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ODIHR-OSCE).

## Część III

### Wsparcie i ochrona ofiar

#### Zmiany w prawie

#### **1. Wprowadzenie nowych rozwiązań dotyczących legalizacji i warunków pobytu ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich .**

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców, Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: w ramach prac nad nową ustawą o cudzoziemcach

#### **Stan realizacji:**

W dniu 16 sierpnia 2011 r. Stały Komitet Rady Ministrów przyjął projekt założeń do ustawy o cudzoziemcach, który przewiduje szereg zapisów, mających na celu uproszczenie procedury legalizacji pobytu w Polsce przez cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi.

Zgodnie z treścią proponowanych zapisów cudzoziemcy będący ofiarami handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 k.k. mają prawo do 2-miesięcznego czasu na zastanowienie się, w trakcie którego ich pobyt uznaje się za legalny. Organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi będzie obowiązany wydać cudzoziemcowi stosowne zaświadczenie potwierdzające jego legalny status pobytu na terytorium Polski. Projektowane przepisy zakładają więc uproszczenie procedury regulującej status pobytu w ramach czasu na zastanowienie. Dotychczas obowiązujące prawo przewiduje, iż cudzoziemiec chcąc skorzystać z czasu na zastanowienie jest obowiązany złożyć stosowny wniosek do wojewody, który prowadzi postępowanie administracyjne w celu zalegalizowania cudzoziemcowi pobytu.

Konsekwentnie, po okresie zastanowienia się cudzoziemcowi będzie wydawane zezwolenie na pobyt czasowy jeżeli podjął on współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie czynów zabronionych związanych z handlem ludźmi. Podobne rozwiązanie funkcjonuje już na gruncie obowiązującej ustawy o cudzoziemcach. Jednakże, obecnie niniejsze zezwolenie udzielane jest jedynie na okres 6 miesięcy, projektowana regulacja prawna przewiduje natomiast, iż zezwolenie to będzie wydawane na okres do 3 lat.

Ponadto, w kontekście ochrony ofiar handlu ludźmi projektowane przepisy wprowadzają następujące uregulowania:

- możliwość wydania polskiego dokument tożsamości cudzoziemca, w przypadku gdy cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi i podjął współpracę z organami ścigania a uzyskanie innego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość jest niemożliwe;
- możliwość uzyskania zezwolenia na pobyt stały, w przypadku gdy cudzoziemiec będąc ofiarą handlu ludźmi przebywa na terytorium Polski co najmniej 2 lata, współpracował z organami ścigania i ma m.in. z tego powodu uzasadnione obawy przed powrotem do kraju pochodzenia;
- możliwość ubiegania się przez ofiary handlu ludźmi o pomoc w dobrowolnym powrocie.

W oparciu o przyjęte założenia Rządowe Centrum Legislacyjne przygotowało projekt ustawy o cudzoziemcach poddany konsultacjom społecznym w październiku/listopadzie 2012 r. Zakończenie prac legislacyjnych przewidywane jest na II połowę 2013 r.

## **2. Udoskonalenie modelu wsparcia/ochrony obywatela polskiego – ofiary handlu ludźmi. Analiza praktyki działania oraz przepisów odnoszących się do wsparcia obywateli polskich – ofiar handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: I poł. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

Prace nad modelem wsparcia/ochrony obywatela polskiego – ofiary handlu ludźmi zostały zainicjowane w grudniu 2011 r. spotkaniem przedstawicieli Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSW, Fundacji La Strada oraz Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie i będą kontynuowane w 2012 r. Doświadczenia Fundacji La Strada z realizacji KCIK jednoznacznie wskazują na konieczność podjęcia działań zmierzających do opracowania spójnych i jednolitych zasad udzielania wsparcia w formie pomocy społecznej obywatelom polskim- ofiarom handlu ludźmi.

W efekcie pod koniec 2011 r. powstała nieformalna grupa robocza, której zadaniem jest opracowanie dokumentu dotyczącego udzielania pomocy społecznej ofiarom handlu ludźmi, w tym również polskim ofiarom handlu ludźmi. Zebrane uwagi i wypracowane rozwiązania zostaną wykorzystane w dalszych pracach mających usprawnić model wsparcia i ochrony polskiej ofiary handlu ludźmi. Ponadto, dokument zgodnie z właściwością zostanie również skierowane za pośrednictwem MSW do wiadomości i ewentualnego wykorzystania przez MPiPS.

W roku 2012 kontynuowano prace grupy z naciskiem na problematykę świadczenia opieki medycznej dla ofiar handlu ludźmi nie posiadających stosownego ubezpieczenia. Konkluzje dyskusji oraz propozycje rozwiązań zostały przedstawione zgodnie z właściwościami resortom zdrowia i pracy. W związku z powyższym, z uwagi na międzyresortowy charakter dalszych działań, opracowanie ww. zasad wieńczące prace grupy zostało przewidziane na I połowę 2013 r.

## **3. Opracowanie i wdrożenie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Prokuraturą Generalną oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: sukcesywnie w 2011 i 2012 r.

### **Stan realizacji**

1. W dniu 1 kwietnia 2011 r. w MSW odbyło się spotkanie grupy eksperckiej ds. opracowania Modelu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele MSWiA, KGP, KGSG, UdsC, IOM oraz Fundacji Dzieci Niczyje. W ramach spotkania poruszono następujące kwestie: gromadzenie danych na temat małoletnich bez opieki, identyfikacja i rozpoznanie małoletnich ofiar wykorzystania oraz zasady postępowania w przypadku podejrzenia wykorzystania dziecka. W ramach dyskusji członkowie grupy zwrócili uwagę na kilka kwestii, istotnych z punktu widzenia dalszych działań dotyczących opracowania modelu wsparcia tj.:

- możliwość pozyskania informacji od sądów rejonowych na temat liczby składanych wniosków o ustalenie kuratora i wskazanie placówki dla osoby małoletniej;
- włączenie Straży Miejskiej do prac w ramach pilotażu Programu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (obecnie jedynie w Łodzi SM aktywnie włączyła się w implementację Programu);
- wdrożenie kompleksowych szkoleń dla SM na temat zjawiska handlu ludźmi;
- uwrażliwienie środowiska lekarskiego na problem wykorzystywania małoletnich do handlu ludźmi.

### **Pozostałe działania:**

1. W 2011 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podejmowało działania związane z przygotowaniem przez Departament Polityki Rodzinnej MPiPS ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887). Przepisy tej ustawy uwzględniają m. in. kwestie związane z ochroną dzieci cudzoziemskich przebywających na terytorium Polski bez opieki rodziców lub opiekunów, w tym prawdopodobne ofiary handlu ludźmi.

W art. 5 ustawy wskazano, że przepisy ustawy stosuje się również dla dzieci mających miejsce zamieszkania lub przebywających czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będących obywatelami innych państw, bez względu na status pobytu.

2. W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzono prace legislacyjne nad projektem rozporządzenia, na podstawie delegacji ustawy, zawartej w art. 127, w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zostały w nim m. in. uregulowane kwestie związane ze sposobem kierowania, przyjmowania i opuszczania placówki opiekuńczo-wychowawczej w stosunku do dzieci cudzoziemców. Rozporządzenie weszło w życie dnia 22 grudnia 2011 r.

### **3.1 Ustanowienie sieci bezpiecznych placówek przygotowanych do udzielenia specjalistycznej pomocy i zapewniających kompleksową opiekę małoletnim zidentyfikowanym jako ofiary handlu ludźmi.**

#### **Stan realizacji:**

1. W dniu 22 lutego 2011 r. w MSW odbyło się spotkanie robocze poświęcone organizacji dalszych prac w ramach implementacji pilotażowego *Programu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (cudzoziemca)*. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele ZHL DPM MSWiA, CBŚ KGP, ZOŚ KGSG oraz Fundacji La Strada. W ramach posiedzenia dokonano krótkiego przeglądu stanu prac w poszczególnych województwach objętych pilotażem, a następnie przedyskutowano kwestie dalszych działań przewidzianych na rok 2011.

W marcu 2011 r. został zakończony proces wdrażania projektu pilotażowego w woj. zachodniopomorskim. Efektem wielomiesięcznych prac jest ustanowienie bezpiecznej placówki opiekuńczo-wychowawczej, do której będą kierowani małoletni cudzoziemcy uczestniczący w nadzorowanym przez resort spraw wewnętrznych programie pilotażowym. Z uwagi na fakt, iż placówka została zobowiązana do przyjmowania w trybie interwencyjnym małoletnich, którzy zostali zidentyfikowani na terenie woj. zachodniopomorskiego przez organy ścigania jako ofiary handlu ludźmi, w maju 2011 r. z inicjatywy ZHL DPM MSW zostało zorganizowane jednodniowe szkolenie nt. systemu wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi, przeznaczone dla kadry opiekuńczej placówki. Szkolenie poprowadzili m.in. przedstawicielka Fundacji La Strada oraz koordynator ds. handlu ludźmi w Wydziale Kryminalnym KWP w Szczecinie.

2. Ponadto, mając na uwadze konieczność stałego podnoszenia kompetencji kadry opiekuńczej bezpiecznych placówek, ZHL DPM MSW we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje zorganizował w okresie maj - czerwiec 2011 r. cykl szkoleń przeznaczonych dla kadry placówki wyznaczonej do udziału w ramach projektu w woj. mazowieckim. W ramach spotkań poruszono następujące zagadnienia: problem handlu dziećmi i komercyjne wykorzystywanie dzieci, psychologiczne aspekty handlu dziećmi oraz procedury postępowania w przypadku podejrzenia wykorzystania dziecka do handlu ludźmi.

3. W dniu 27 marca 2012 r. w Warszawie z inicjatywy Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW i we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje odbyło się spotkanie szkoleniowe na temat problematyki handlu dziećmi skierowane do przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w pilotażowy *Program wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (cudzoziemca)*. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele Policji, Straży Granicznej, Straży Miejskiej, oraz pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych i organizacji pozarządowych z województw



objętych ww. Programem. Głównym założeniem organizowanego przedsięwzięcia było stworzenie platformy do wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami w ramach realizowanego zadania. Osoby zaproszone miały również możliwość zaprezentowania swoich uwag oraz sugestii dotyczących ewentualnych zmian do funkcjonującego Programu.

### **Pozostałe działania**

1. Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887, z późn. zm.). Ustawa ta zawiera rozwiązania dotyczące uregulowania problematyki pobytu dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej. Zgodnie z jej przepisami, cudzoziemskie dzieci bez opieki, które potencjalnie mogą być ofiarami handlu ludźmi, są umieszczane przede wszystkim w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o charakterze interwencyjnym.

2. W 2012 r. Departament Polityki Rodzinnej MPiPS zebrał dane statystyczne na temat cudzoziemskich dzieci bez opieki umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie RP, odnosząc się do pełnego roku kalendarzowego (1 stycznia – 31 grudnia 2011 r.). Wśród danych, które Departament gromadzi znajdują się informacje dotyczące m.in.: liczby, wieku, płci, czasu przebywania, sytuacji prawnej – statusu, kraju pochodzenia dzieci, o których mowa wyżej;

### **3.2 Opracowanie materiałów instruktażowych (kwestionariusz identyfikacyjny, wskazówki dla przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, algorytm postępowania dla funkcjonariuszy).**

W oparciu o propozycje Fundacji Dzieci Niczyje, ZHL DPM MSW przygotował projekt kwestionariusza wspomagającego identyfikację małoletnich ofiar przeznaczony dla pracowników placówek. Po jego akceptacji przez członków grupy eksperckiej, kwestionariusz jako forma narzędzia pomocniczego w identyfikowaniu potencjalnych ofiar wśród dzieci został zaprezentowany podczas spotkań szkoleniowych z pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych woj. mazowieckiego (Warszawa, kwiecień 2011 r.) oraz woj. małopolskiego (Zakopane, kwiecień 2011 r., Kraków, maj 2011 r.) organizowanych przez ZHL DPM MSW i FDN we współpracy z Urzędami Wojewódzkimi w Warszawie i Krakowie.

W związku z przyjęciem założenia, iż zagadnienia handlu dziećmi staną się częścią nowego Algorytmu postępowania dla funkcjonariuszy ustalono, iż materiał instruktażowy oraz narzędzia wspomagające identyfikację małoletnich ofiar (wskaźniki, kwestionariusz identyfikacyjny) zostaną opracowane i wdrożone wraz z nowym Algorytmem.

### **3.3 Ustanowienie systemu szkoleń dla funkcjonariuszy oraz pracowników pomocy społecznej, celem zwiększenia świadomości nt. zjawiska handlu dziećmi oraz mechanizmów ochrony ofiar tego przestępstw.**

Z uwagi na fakt, iż w 2011 r. zakończył się etap przygotowywania i wdrażania projektu pilotażowego *Program wsparcia i ochrony małoletniej ofiary/świadka handlu ludźmi* w wybranych województwach (mazowieckim, łódzkim, małopolskim oraz zachodniopomorskim) możliwym było jedynie przeszkolenie pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz funkcjonariuszy bezpośrednio zaangażowanych w projekt.

### **4. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, oraz dla rodzin zastępczych w zakresie identyfikacji dzieci – ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami w ramach systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz powiatowymi centrami pomocy rodzinie

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2012 r.

Stan realizacji:

W ramach wdrażania projektu pilotażowego „Program wsparcia i ochrony małoletniej ofiary/świadka handlu ludźmi” w dn. 30 maja 2011 r. odbyło się szkolenie dla kadry opiekuńczej placówki wytypowanej do udziału w projekcie w woj. zachodniopomorskim, natomiast w okresie maj-czerwiec 2011 r. zorganizowano cykl spotkań szkoleniowych dla placówki uczestniczącej w pilotażu w woj. mazowieckim. W dn. 11 kwietnia 2011 r. w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim w Warszawie odbyło się jednodniowe spotkanie informacyjne z udziałem placówek warszawskich na temat identyfikacji dzieci - ofiar handlu ludźmi, na którym krótkiej prezentacji dokonały Fundacja Dzieci Niczyje oraz Fundacja La Strada. Wszystkie powyższe działania szkoleniowe były organizowane z inicjatywy i przez ZHL DPM MSW we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje oraz Fundacją La Strada.

## **5. Aktualizacja modelu wsparcia/ochrony ofiary handlu ludźmi – cudzoziemca.**

**Realizacja tego zadania powinna nastąpić poprzez:**

### **5.1. Wprowadzenie zmian w obowiązującym „Algorytmie postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”.**

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Urząd ds. Cudzoziemców, Prokuratura Generalna, Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: dostosowanie modelu – po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o cudzoziemcach  
opracowanie narzędzia wspomagającego identyfikację ofiar i pilotażowe wdrożenie – 2011 r.

#### **Stan realizacji:**

Z uwagi na fakt, iż aktualizacja Algorytmu jest uzależniona od tempa prac legislacyjnych nad ustawą o cudzoziemcach, zadanie to zostało przewidziane do wykonania w 2012 r. po wejściu w życie ww. ustawy. Niemniej, w dn. 20 stycznia 2011 r. z inicjatywy ZHL DPM MSW odbyły się spotkanie w MSW poświęcone przedmiotowej problematyce. W posiedzeniu udział wzięli przedstawiciele Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG, Zarządu Operacyjno-Śledczego KGSG oraz CBS KGP. W trakcie spotkania omówiono m.in.: uwzględnienie w Algorytmie nowych rozwiązań dotyczących handlu ludźmi zaproponowanych w przyszłej ustawie o cudzoziemcach (udzielanie zezwolenie na pobyt stały, wydawanie polskiego dokumentu tożsamości cudzoziemca), zakres i przedmiot regulacji przyszłego dokumentu oraz harmonogram dalszych prac nad nim. Bezpośrednim rezultatem uzgodnień posiedzenia było przygotowanie przez KGSG projektu dokumentu, który po konsultacji z KGP w maju 2011 r. został przekazany do uwag ZHL DPM MSW. Projekt przyszłego Algorytmu został również wstępnie przedstawiony koordynatorom ds. handlu ludźmi w Policji i Straży Granicznej podczas warsztatów szkoleniowych w Koszalinie w czerwcu 2011 r.

Opracowanie ostatecznej wersji Algorytmu jest uzależnione od zakończenia prac nad ustawą o cudzoziemcach, zaś jego wdrożenie uzależnione jest od daty wejścia ustawy w życie

#### **Pozostałe działania:**

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w ramach projektu „Poprawa identyfikacji oraz pomoc prawna dla ofiar handlu ludźmi przebywających w ośrodkach zamkniętych dla cudzoziemców” opracowało wewnętrzny dokument pn. *Algorytmu identyfikacji oraz wsparcia dla ofiar handlu ludźmi*. Celem dokumentu jest ujednoczenie sposobu identyfikacji ofiar handlu ludźmi przez pracowników Centrum. Dokument określa zakres udzielanej przez prawników Centrum pomocy, formy udzielanej pomocy prawnej, sposoby rozwiązywania problemów z komunikacją z cudzoziemcami, sposób identyfikacji ofiar handlu ludźmi oraz kroki podejmowane przez Centrum po zidentyfikowaniu ofiary handlu ludźmi.

## **5.2 Opracowanie i wdrożenie formularza - zgłoszenia ofiary handlu ludźmi .**

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: 2011 r.

### **Stan realizacji:**

W sierpniu 2011 r. zakończono na etapie roboczym prace członków Grypy Roboczej nad przygotowaniem nowego formularza - zgłoszenia (domniemanej) ofiary handlu ludźmi. W październiku 2011 r. nowy formularz wraz z opisem jego użytkowania został oficjalnie przekazany do stosowania przez funkcjonariuszy, którzy w ramach wykonywanych zadań mogą mieć bezpośredni kontakt z pokrzywdzonymi handlem ludźmi (tj. pion kryminalny z uwzględnieniem jednostek Centralnego Biura Śledczego w Policji oraz pion operacyjno-śledczy w Straży Granicznej).

W praktyce nowy formularz zastąpił funkcjonujący od 2006 r. *Formularz zgłoszenia do Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi (cudzoziemca)*, wdrożony wraz z uruchomieniem zadania publicznego zlecanego przez Ministra SWiA. Z uwagi jednak, iż od kwietnia 2009 r. formuła, jak i zakres tegoż zadania zostały poszerzone o prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi (KCIK), którego beneficjentami są nie tylko cudzoziemcy ale również obywatele polscy, koniecznym stało się dostosowanie funkcjonującego narzędzia adekwatnie do wprowadzonych zmian w systemie pomocy. Zgodnie z założeniami formularz ma pełnić funkcję praktycznego narzędzia, które usprawni identyfikację osób - ofiar handlu ludźmi, oraz dostarczy podstawowych informacji o profilu i potrzebach pokrzywdzonych.

## **5.3 Opracowanie narzędzi (np. w formie kwestionariusza) ułatwiających identyfikację ofiar handlu ludźmi, uwzględniających charakterystykę różnych form wykorzystania oraz ich pilotażowe wdrożenie w wybranych województwach.**

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: opracowanie narzędzia wspomagającego identyfikację ofiar i pilotażowe wdrożenie – 2011 r.

### **Stan realizacji:**

Realizacja zadania została włączona w harmonogram prac nad nowym Algorytmem, który przewiduje opracowanie narzędzi wspomagających identyfikację ofiar dorosłych (zarówno polskich, jak i cudzoziemskich) w postaci wskaźników oraz kwestionariusza identyfikacyjnego jako załączników do przedmiotowego dokumentu. W związku z powyższym, realny czas wykonania zadania jest uzależniony od zakończenia prac nad ustawą o cudzoziemcach i wdrożenia nowych rozwiązań prawnych w stosunku do cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi.

## **6. Aktualizacja wskazówek metodycznych dla prokuratorów prowadzących lub nadzorujących postępowania przygotowawcze w sprawach dotyczących handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Prokuratura Generalna

Termin realizacji: II kw. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

We wrześniu 2011 r. Prokurator Prokuratury Generalnej Departamentu do spraw Przystępności Zorganizowanej i Korupcji zaktualizował wskazówki dla prokuratorów pn. „*Wskazówki dotyczące prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o handel ludźmi*”.

Opracowanie zawiera charakterystykę przestępstwa handlu ludźmi i szeroki opis znamion tego czynu, a także poszczególnych jego form. Część dotycząca pokrzywdzonych obejmuje czynności procesowe

z udziałem pokrzywdzonego, jego uprawnienia, zasady przesłuchania dotyczące pokrzywdzonych i dodatkowo zasady przesłuchań dzieci-ofiar handlu. We wskazówkach ponadto znajduje się część dotycząca: odstąpienia od ścigania pokrzywdzonych lub zaniechania stosowania sankcji karnej wobec nich, czynności mających na celu zabezpieczenie materiału dowodowego, możliwości kompensaty pokrzywdzonego, środków karnych, w tym orzeczenia przypadku korzyści osiągniętych z popełnienia przestępstwa oraz przypadku przedmiotów służących lub przeznaczonych do tego popełnienia przestępstwa.

#### **7. Popularyzacja i wdrażanie modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: zadanie stałe

#### **Stan realizacji:**

Problematyka reintegracji społecznej i zawodowej ofiar handlu ludźmi jest jednym z elementów szkoleń organizowanych przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS dla zawodowej kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz pracowników socjalnych organizacji pozarządowych, które realizują zadanie związane ze wsparciem ofiar handlu ludźmi.

Wypracowany w ramach Projektu EQUAL – Partnerstwo na Rzecz Rozwoju „IRIS – reintegracji społeczna i zawodowa ofiar handlu ludźmi” kompleksowy system wsparcia jest szczegółowo omawiany przez pracownika Fundacji Przeciwko Niewolnictwu i Handlowi Ludźmi La Strada. Wszyscy uczestnicy szkoleń otrzymują przygotowany i wydany w ramach Partnerstwa podręcznik pt. „Kompleksowy system wsparcia i szkoleń zawodowych przygotowujących ofiary handlu ludźmi do aktywnego wejścia na rynek pracy”.

#### **Pozostałe działania**

Od 01.03.2011 r. do 29.02.2012 r. Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej realizowało projekt: „Kobieta nie jest na sprzedaż” dofinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (dotacja: 359.988,00 PLN, poddz.7.2.1). Celem projektu było zapewnienie kompleksowego wsparcia 12 kobietom, będącym ofiarami handlu ludźmi i mieszkającymi na terenie województwa śląskiego. Projekt ten bazował na modelu PIW EQUAL "IRIS - reintegracja społeczna i zawodowa kobiet - ofiar handlu ludźmi" (nr A0463), temat A „Ułatwienie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom mającymi trudności z integracją na rynku pracy, celem promowania rynku pracy otwartego dla wszystkich”. W ramach ww. projektu świadczona była pomoc specjalistyczna (diagnoza, prawna, psychologiczno-terapeutyczna) oraz integracja społeczno-zawodowa (doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe). Dzięki realizacji projektu nowy zawód i pracę uzyskało ponad ¾ jego uczestniczek.

#### **8. Analiza ram prawnych możliwości ubiegania się o kompensatę przez ofiary handlu ludźmi pod kątem koniecznych zmian prawnych i systemowych oraz działania mające na celu podnoszenie świadomości zarówno wśród profesjonalistów, jak i osób ubiegających się o kompensatę.**

Odpowiedzialni za realizację: Fundacja La Strada we współpracy z Grupą Roboczą

Termin realizacji: w okresie 2011-2012

#### **Stan realizacji:**

W grudniu 2011 r. w ramach projektu COMP.ACT została opracowana publikacji pn. „Handel ludźmi i praca przymusowa. Prawa pokrzywdzonych i środki kompensacyjne w prawie międzynarodowym i polskim” opracowana przez pracowników i studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Publikacja zawiera szczegółową analizę przepisów prawa karnego, prawa cywilnego materialnego, prawa cywilnego procesowego oraz prawa pracy.

## **9. Ustanowienie standardów, jakie winny spełniać organizacje pozarządowe i inne instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – zlecenie analizy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej – opracowanie dokumentu na podstawie sporządzonej analizy

Termin realizacji: II poł. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

W listopadzie 2011 r. MSW zleciło do przygotowania opracowanie dotyczące standardów, jakie winny spełniać organizacje pozarządowe i inne instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi. Opracowanie powstało na bazie rzetelnej analizy aktualnej sytuacji udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym w tym pokrzywdzonym przestępstwem handlu ludźmi w Polsce. Wykonanie zadania ma bowiem skutkować stworzeniem standardów dla określonej grupy wyspecjalizowanych podmiotów, które indywidualnie bądź we współpracy będą zdolne i uprawnione do udzielania specjalistycznej pomocy adekwatnie do potrzeb osób wykorzystanych handlem ludźmi. W roku 2012 opracowanie zostało przekazane do MPiPS, a jego fragmenty opublikowane w Raporcie MSW za lata 2009-2011.

## **10. Ustanowienie standardów bezpiecznej placówki, w której mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – zlecenie analizy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej – opracowanie dokumentu na podstawie sporządzonej analizy

Termin realizacji: II poł. 2011 r.

### **Stan realizacji:**

Analogicznie jak w przypadku zadania dotyczącego ustanowienia standardów dla organizacji pozarządowych i innych instytucji zdolnych i uprawnionych do udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi, niniejsze zadanie zostało wykonane w listopadzie 2011 r. przez MSW poprzez zlecenie wykonania niezależnej analizy na temat standardów bezpiecznej placówki, w której mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi. Powstałe opracowanie zostało przekazane do MPiPS i zostanie wykorzystane w dalszych pracach mających na celu usprawnienie systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. Fragmenty opracowania zawarto w Raporcie MSW za lata 2009-2011.

## **11. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – realizacja szkoleń

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2012 r.

### **Stan realizacji:**

W 2011 r. Ministerstwo Pracy i Polityki społecznej zrealizowano – zgodnie z Planem na rok 2011 – 4 szkolenia dla kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (w dniach: 18-20 kwietnia; 20-22 czerwca; 26-28 września oraz 17-19 października). Szkolenia obejmowały tematykę związaną z wsparciem ofiar handlu ludźmi i składały się z wykładów, warsztatów oraz ćwiczeń dotyczących m.in. skali zjawiska, nauki praktycznego rozpoznawania ofiary handlu ludźmi, współpracy z innymi podmiotami m.in. prokuraturą, policją, strażą graniczną.

W dn. 3 czerwca 2011 r. w Warszawie z inicjatywy Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej i we współpracy z Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA oraz Fundacją La Strada odbyło się seminarium pt. „Sztuka pomagania ofiarom handlu ludźmi”. Szkolenie było adresowane do

pracowników PCPR oraz OIK z woj. mazowieckiego zainteresowanych problemem handlu ludźmi, a szczególnie zagrożeniami związanymi z ochroną i wsparciem ofiar tego przestępstwa.

W roku 2012 Ministerstwo Pracy i Polityki społecznej zrealizowało – zgodnie z planem – 4 szkolenia dla kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej pn. „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”, w których uczestniczyły 102 osoby. Szkolenia zostały zorganizowane w Centrum Partnerstwa Społecznego DIALOG im. A. Bączkowskiego – koszt noclegów, wyżywienie uczestników oraz wynajmu sal pokryte zostały w ramach budżetu MPIPS. Koszty poniesione przez MPIPS z tytułu umów z trenerami wyniosły – 40.720 zł.

## **12. Kontynuacja i rozwój koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/świadków handlu ludźmi – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin realizacji: 2011 r. i 2012 r.

### **Stan realizacji:**

#### **W roku 2011:**

- w ramach poradnictwa prewencyjnego – udzielono 398 porad telefonicznie lub drogą korespondencyjną (w tym elektroniczną),
- odnotowano 4934 rozmowy telefoniczne, prowadzone w ramach czterech linii stacjonarnych,
- pracowano z 112 osobami – ofiarami handlu ludźmi, eksploatacji pracy, potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi, w tym z 60 obywatelami Polski,
- w schronisku zakwaterowano 47 osób,
- przeprowadzono 36 spotkań.

#### **W roku 2012:**

- w ramach poradnictwa prewencyjnego – udzielono 393 porady telefonicznie lub drogą korespondencyjną (w tym elektroniczną),
- odnotowano 7098 rozmów telefonicznych, prowadzonych w ramach czterech linii stacjonarnych,
- pracowano z 198 osobami – ofiarami handlu ludźmi, eksploatacji pracy, potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi, w tym z 89 obywatelami Polski,
- w schronisku zakwaterowano 32 osoby,
- przeprowadzono 30 spotkań.

W ramach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi było prowadzone poradnictwo przedwyjazdowe dla osób zainteresowanych wyjazdem za granicę w celu nieturystycznym (podjęcia pracy, podjęcia nauki, wyjazdu w celach matrymonialnych lub towarzysko-uczuciowych). W roku 2012 kierowano do KCIK pytania dot. podejmowania pracy w krajach następujących: Holandia, Niemcy oraz Wielka Brytania, rzadziej pytano o pracę w Grecji, Hiszpanii, Włoszech, Kanadzie. Najwięcej przedstawianych do konsultacji ofert dotyczyło: pracy sezonowej przy zbiorach oraz pakowaniu owoców i warzyw, opieka przy osobach starszych, pracy w handlu (supermarkety, magazyny) oraz w przemyśle turystycznym (hotelarstwo, gastronomia, animacja), praca w charakterze au-pair, a także pracy hostess we Włoszech oraz kontraktu dla modelki w Chinach. Stosunkowo nową sprawą są zapytania na temat wolontariatu zagranicznego. Ponadto, skierowane zostały pytania dotyczące wolontariatu w organizacjach pozarządowych w Indiach, Hiszpanii i Niemczech. Większość konsultowanych spraw dot. ofert pracy wyszukanych za pośrednictwem Internetu. Jak co roku zgłaszane są sprawy do. wyjazdów w celu matrymonialnym lub rozrywkowym do osób zamieszkałych za granicą.

W sprawach zapytań prewencyjnych konsultowano się z następującymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami państw: Fairwork (Holandia), Armia Zbawiciela, ECPAT, PAT (Wielka Brytania), On the Road (Włochy), Esperanta (Hiszpania), Global Alliance against Trafficking in Women

(Tajlandia), Hydra, IN VIA, Beratungsstelle Charlottenburg, Kobra (Niemcy), Ambasada Kanady (Polska), Ambasada/konsulat RP w Atenach. Ponadto korzystano z pomocy wolontariatu w Hiszpanii, Niemczech, Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii. Zgłosiło się też kilka osób z problemami dot. korzystania z Internetu oraz kwestii podejmowania znajomości z osobami poznanymi za pośrednictwem portali społecznościowych i składania przez nie propozycji wyjazdu i propozycje pracy oraz różnego rodzaju nagabywania i nękania. Kilka spraw dot. publikacji wizerunku bez zgody osoby na nim przedstawionej. W ramach podejmowanych konsultacji odbywały się spotkania z prawniczką, która oceniała aspekt prawny umów przesyłanych przez potencjalnych zainteresowanych pracą na granicą. KCIK przeprowadziło zajęcia prewencyjne w instytucjach oświatowych, oświatowo-wychowawczych i innych, łącznie w 2311 placówkach. W zajęciach dla studentów przebywających w Polsce w ramach programu Stowarzyszenia Humanisty in Action uczestniczyli studenci ze Stanów Zjednoczonych i Ukrainy, w zajęciach przeprowadzonych na UMK w Toruniu uczestniczyli studenci ze Stanów Zjednoczonych i Włoch. Zajęcia organizowane były w ramach różnego rodzaju wydarzeń np. 16 Dni przeciwko Przemocy, Festiwalu Nauki, Maratonu pisania listów czy festiwalu Watch Docs.

Ponadto w okresie od stycznia do maja prowadzono zajęcia według autorskiego programu dla słuchaczy Kolegium pracowników Służb Społecznych w Warszawie. W zajęciach z przedmiotu „Problemy i kwestie społeczne” uczestniczyli zarówno słuchacze dzienni jak i zaoczeni. W sumie około 30 osób odbyło 40 godzin zajęć wykładowych i ćwiczeniowych. W ramach zajęć około 10 godzin poświęcono na kwestie związane z profilaktyką. Każda osoba uczestnicząca w zajęciach otrzymała materiały KCIK. Ponadto odbyły się szkolenia: dla nauczycieli i pedagogów z Łodzi i województwa warmińsko-mazurskiego oraz placówek wychowawczych województwa małopolskiego, łącznie dla 205 osób. Dodatkowo przeszkolono 20 osób z pomorskiej kadry EURES i 20 instruktorów Chorągwi Stołecznej ZHP. Każda osoba, która uczestniczyła w szkoleniu otrzymała materiały KCIK. Większość uczestniczących deklarowała chęć prowadzenia działań profilaktycznych z młodzieżą, która naucza lub wychowuje.

Ponadto, przeprowadzono działania profilaktyczne i promocyjne przy okazji różnych wydarzeń

- Pomoc kilku osobom przygotowujących prace na konkurs MSW „Handel ludźmi moimi oczami”,
- udział w promocji książki Antonia Salasa „Handlowałem kobietami”- przedstawicielka KCIK wzięła udział w spotkaniu z czytelnikami i wygłosiła prelekcję.
- przedstawicielka KCIK wzięła udział w spotkaniu z czytelnikami i wygłosiła prelekcję.
- przedstawicielka KCIK wzięła udział w „Conference on Human Trafficking for the Purpose of Latour Exploitation” w Belgradzie, gdzie przedstawiła działalność Krajowego Centrum.
- w siedzibie KCIK goszczono delegację (3 osoby) organizacji ASTRA z Serbii
- przedstawicielka KCIK wzięła udział w konferencji „Bezpieczne dziecko” w Płocku, gdzie wygłosiła prezentację
- udział w wizycie studyjnej w Wiedniu
- udział w spotkaniach dot. przemocy seksualnej w Polsce organizowanych przez biuro Pełnomocnika ds. Równego Statusu.
- udział w wysłuchaniu obywatelskim pt. „Eliminowanie handlu ludźmi”.
- udział w seminarium „Polscy migranci zarobkowi w Holandii”, gdzie zaprezentowano informacje o działaniach profilaktycznych KCIK
- współpraca z kołem naukowym „Ius Gentis” z Katowic.
- udział w Paradzie Schumana – stoisko informacyjne, dystrybucja materiałów KCIK
- udział w Feministycznym Salonie Historycznym na temat handlu kobietami z Polski do Ameryki Południowej.
- udział w dyskusji nt. filmu „Chwała dziwkom”
- udział w Opener Festiwal w Gdyni – stoisko informacyjne, dystrybucja materiałów oraz spotkanie z gościem – Anna Cieślak
- udział w Kongresie Kobiet – dystrybucja materiałów KCIK
- udział w spotkaniu z pracownikami ośrodków dla uchodźców z Francji i Włoch, prezentacja działań KCIK

- udział w spotkaniu z pracownikami rządowymi oraz NGO zajmującymi się walką z przemocą wobec kobiet z Chile
- udział w spotkaniu sieci organizacji antytrafikingowych „ENPATES” w Rzymie
- udział w Konferencji na temat pracy prewencyjnej w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi w Sofii
- udział w seminarium „Poolse migrantem – percepcja, rynek pracy, integracja”, udział w dyskusji.

Dodatkowo podczas Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej angażowano się w działania profilaktyczne w ramach projektu Sfer Games Polska.

W 2012 r. KCIK rozesłało około 4000 sztuk materiałów. Ponadto wydrukowano: 6000 sztuk nalepek, 1500 sztuk plakatów, 4000 sztuk zakładerek, 4500 sztuk ulotek profilaktycznych. Udzielono pomocy merytorycznej 33 osobom piszącym prace magisterskie bądź licencjackie na tematy wiążące się z problemem handlu ludźmi.

Rosnąca z roku na rok liczba ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych przez organa ścigania uzasadnia potrzebę kontynuacji działania Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego w latach następnych. Jednocześnie w celu ułatwienia wsparcia ofiar (zminimalizowanie podróży krajowych ofiar współpracujących z organami ścigania, co nie tylko generuje koszty, ale przede wszystkim naraża ofiary i osoby im asystujące na działania grup przestępczych) oferta KCIK od 2013 roku ulega poszerzeniu. W ramach zadania prowadzone będą dwa schroniska dla ofiar handlu ludźmi: jedno położone w części południowo-zachodniej kraju (obejmujące województwa: lubuskie, wielkopolskie, dolnośląskie, łódzkie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie, małopolskie, podkarpackie) oraz drugie schronisko w części północno-wschodniej (obejmujące województwa: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie, podlaskie, lubelskie).

## **12.1 Szkolenie dla pracowników organizacji pozarządowych w zakresie wspierania ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2012 r.

### **Stan realizacji:**

Udział przedstawicieli MSWiA w zorganizowanym w Warszawie przez Fundację Dzieci Niczyje seminarium dla pracowników telefonów zaufania (16 czerwca 2011 r.) – patrz. pkt 9.3 cz. I Sprawozdania.

Współorganizacja szkolenia zakresu identyfikacji ofiar handlu ludźmi dla przedstawicieli organizacji pozarządowych świadczących pomoc na rzecz cudzoziemców na terenie województwa mazowieckiego. (23 marca 2012 r.)

Dnia 23.10.2012 r. w Katowicach przedstawiciele MSW, KGP i KGSG przeprowadzili szkolenie dla uczestników projektu „BAKHITA – ogólnopolska zakonna sieć wsparcia dla ofiar handlu ludźmi i przymuszonej prostytucji” (patrz tabela z projektami) realizowanego przez Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

Stowarzyszenie PO-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej wydało poradnik dla pracujących z pokrzywdzonymi w procedurze handlu ludźmi „*Pomóż ułożyć im życie na nowo...*”, który zawiera podstawową wiedzę o procedurze handlu ludźmi oraz metodach pracy z ofiarą. Opracowanie zostało wydane we współpracy z MSW.



### **13. Wdrożenie znowelizowanego Porozumienia między Ministrem SWiA a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji w sprawie współpracy w zakresie dobrowolnych powrotów cudzoziemców opuszczających terytorium RP.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd do Spraw Cudzoziemców, Komenda Główna Straży Granicznej.

Termin realizacji: nowelizacja i wdrożenie do końca 2011 r.

**Stan realizacji:**

W dniu 26 października 2011 r. w Warszawie zostało podpisane *Porozumieniem między Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji zmieniające Porozumienie między Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji w sprawie współpracy w zakresie dobrowolnych powrotów cudzoziemców opuszczających terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sporządzone w Warszawie dnia 12 lipca 2005 r.*, które rozszerza dotychczasową współpracę pomiędzy Ministrem SWiA a IOM w zakresie organizacji pomocy w dobrowolnym powrocie cudzoziemców opuszczających terytorium RP.

Zgodnie z art. 1 pkt 1 ww. dokumentu katalog osób uprawnionych do dobrowolnego powrotu zostaje uzupełniony m.in. o cudzoziemców, którzy zostali uznani jako ofiary handlu ludźmi przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi. Artykuł 1 pkt 2 Porozumienia natomiast dookreśla zakres i formy pomocy udzielanej cudzoziemcom w ramach realizacji dobrowolnego powrotu, uwzględniając przy tym specyfikę sytuacji ofiar handlu ludźmi.

Z uwagi na fakt, iż wprowadzone postanowienia są tymczasowo stosowane już od dnia podpisania dokumentu w dn. 14 grudnia 2011 r. w MSW odbyło się pierwsze spotkanie robocze z udziałem przedstawicieli instytucji zaangażowanych w realizację przedmiotowego tj. MSW, KGSG, IOM oraz Fundacji La Strada, celem omówienia zasad wykonywania dobrowolnych powrotów w świetle wprowadzonych zmian.

### **14. Zorganizowanie spotkania informacyjnego nt. handlu ludźmi w szczególności do pracy przymusowej dla personelu konsularnego krajów pochodzenia ofiar identyfikowanych w Polsce.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: 2012 r.

**Stan realizacji:**

W dniu 13 lipca 2011 r. w Warszawie z inicjatywy Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji (IOM Warszawa) i we współpracy z ZdsHL MSW odbyło się szkolenie dla personelu konsularnego państw trzecich - krajów pochodzenia ofiar handlu ludźmi pt. „*Direct assistance for victims of trafficking in human beings*”. W ramach spotkania przedstawiono aktualne problemy związane z handlem ludźmi, system wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi w Polsce oraz zasady udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi przez IOM w dobrowolnym powrocie. W ramach szkolenia dystrybuowano również podręcznik dla personelu dyplomatycznego i konsularnego nt. udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi (*Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking*) opracowany przez Radę Państw Morza Bałtyckiego z inicjatywy Grupy Zadaniowej ds. Handlu Ludźmi RPMB (TF-THB CBSS).

W związku z powyższym odstąpiono od realizacji zadania w formie opisanej w Planie.

#### **14.1 Przeszkolenie pracowników placówek konsularnych w zakresie programu „pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji”, w tym w zakresie postępowania z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.**

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej – w zakresie realizacji szkoleń

Termin realizacji: 2011 r., 2012 r.

### **Stan realizacji:**

W dniu 17 czerwca 2011 r. w KGSG odbyło się spotkanie przedstawicieli wybranych placówek dyplomatycznych państw trzecich: Ambasady Islamskiej Republiki Afganistanu, Ambasady Demokratycznej Republiki Kongo, Ambasady Republiki Iraku, Ambasady Republiki Nigerii oraz Ambasady Islamskiej Republiki Pakistanu. Celem wizyty było omówienie i podsumowanie dotychczasowej współpracy oraz wzmocnienie współdziałania z przedstawicielstwami dyplomatycznych w zakresie weryfikacji tożsamości obywateli państw trzecich i wydawania dokumentów umożliwiających powrót do kraju pochodzenia, w tym także identyfikacji ofiar handlu ludźmi. Przedstawiono także prezentację dotyczącą realizacji programu „Wspierania dobrowolnych powrotów”, który realizowany jest przy współdziałaniu z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji. Ponadto zostały zaprezentowane dane statystyczne z lat 2009-2011 dotyczące czynności związanych z identyfikacją cudzoziemców prowadzonych przez Wydział Identyfikacji i Readmisji Zarządu do Spraw Cudzoziemców.

W ramach ww. zadań w dniu 31 stycznia 2012 r. zorganizowano spotkanie z przedstawicielami placówek dyplomatycznych państw regionu Europy Wschodniej i Azji (w szczególności Rosja, Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Uzbekistan, Armenia, Gruzja), podczas którego podkreślono problematykę związane ze zwalczaniem handlu ludźmi, w szczególności w obszarze pracy przymusowej.

### **15. Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych dla polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: sukcesywnie w 2011 r. i 2012 r.

### **Stan realizacji:**

Ze względu na ograniczone środki finansowe i zasoby ludzkie MSWiA organizacja szkolenia nie była możliwa. Niemniej zadanie to było realizowane przez Departament Konsularny Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Departament prowadzi cyklicznie szkolenia dla personelu konsularnego, który ma objąć swoje funkcje w krajach docelowych i w tym szkoleniu zawarty jest moduł dotyczący zjawisk patologicznych m.in. problematyka handlu ludźmi.

W 2011 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wraz z Konsulatami RP w państwach UE opracowały bardzo szczegółowe „Praktyczne Poradniki dla obywateli polskich ws. pobytu i pracy „na terenie poszczególnych państw unijnych, tam gdzie występuje najliczniejsza polska emigracja zarobkowa (tj. Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Islandia, Niderlandy, Niemcy, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy). W poradnikach tych została ujęta problematyka handlu ludźmi wraz z podaniem kontaktów do właściwych organizacji miejscowych zajmujących się tym zjawiskiem. Poradniki te zostały umieszczone na stronie internetowej MSZ oraz na poszczególnych stronach polskich placówek.

Według danych z polskich placówek konsularnych w 2011 r. placówki konsularne podjęły interwencje i udzieliły wsparcia w 51 przypadkach związanych z handlem ludźmi.

W ramach opieki konsularnej nad polską migracją zarobkową urzędy konsularne RP podejmują interwencje na rzecz osób poszkodowanych lub oszukanych przez nieuczciwych pośredników i pracodawców zagranicznych. W tych sprawach konsulowie współpracują z miejscowymi instytucjami i organizacjami właściwymi dla rozwiązywania problemów z zakresu zatrudniania cudzoziemców. Urzędy konsularne funkcjonujące w krajach UE wspierały lokalne punkty informacyjne działające przy władzach gmin, związkach zawodowych, organizacjach pozarządowych oraz ośrodkach polonijnych. Ośrodki te służą stosownymi informacjami i udzielają niezbędnej pomocy polskim obywatelom. Kontynuowano również praktykę dystrybuowania, we współpracy z miejscowymi władzami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, poradników i informatorów dla Polaków podejmujących pracę.

## **16. Podjęcie współpracy ze związkami zawodowymi celem przygotowania związków do profesjonalnego wsparcia cudzoziemców, wobec których dopuszczono się łamania praw pracowniczych, w tym domniemanych ofiar handlu ludźmi.**

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy ze związkami zawodowymi

Termin realizacji: sukcesywnie w 2011 r. i 2012 r.

### **Stan realizacji:**

1. W dniach 18-19 stycznia 2011 r. w Warszawie związek zawodowy NSZZ „Solidarność” przy wsparciu merytorycznym Zespołu ds. Handlu Ludźmi oraz ODIHR OSCE zorganizował szkolenie dla prawników związkowych NSZZ „Solidarność” na temat pracy przymusowej pn. *„Forum prawników Związkowych. Rola związków zawodowych w zwalczaniu pracy przymusowej i handlu ludźmi”*.

Podczas spotkania wykłady wygłosili przedstawiciele NSZZ Solidarność, MSWiA, ODIHR OSCE, ITUC, CBS KGP, KGSG, Fundacji La Strada, GIP i Kancelarii Adwokackiej Samsel Kancelaria Adwokacka. Uczestnicy wysłuchali także wystąpień przedstawicieli Irlandii z Migrants’ Right Centre oraz związku zawodowego SIPTU.

2. W dniach 8-10 czerwca 2011 r. w Warszawie zorganizowane zostało spotkanie dla regionalnych koordynatorów NSZZ „Solidarność” zaangażowanych w prowadzenie badań sondażowych w ramach projektu Baltic Sea Labour Network. W dniu 10 czerwca 2011 r. zorganizowane zostały warsztaty dotyczące zjawiska handlu ludźmi, podczas których prelekcję wygłosili przedstawiciele MSWiA, Fundacji ITAKA Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych i La Strada Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu; w warsztatach uczestniczyło 35 osób.

W dniu 10 stycznia 2012 roku przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi wziął udział w międzynarodowym szkoleniu dla związków zawodowych zorganizowanym w ramach realizacji projektu Baltic Sea Labour Network.

### **INNE DZIAŁANIA:**

1. Ministerstwo Zdrowia:

Poruszone w Planie Działań kwestie dotyczące szczególnej ochrony ofiar handlu ludźmi omawiane są w toku nauczania personelu medycznego, m.in. pielęgniarek i położnych na studiach wyższych, w tym tzw. „pomostowych”. W trakcie nauki dużą wagę przykładają się do etyki zawodowej, jak i przestrzegania uznanych norm kulturowych oraz praw człowieka w kontakcie z pacjentem. Respektowanie praw człowieka i praw pacjenta oraz ochrona godności ludzkiej są bezpośrednio powiązane z istotą i celami ochrony zdrowia, realizacja Planu w tym zakresie jest przedmiotem stałej troski wszystkich podmiotów biorących udział w procesie kształcenia personelu medycznego.

2. W ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (MPiPS) organizacje pozarządowe mogą otrzymać środki na realizację projektów z zakresu sfer pożytku publicznego. Projekty związane z przeciwdziałaniem handlowi ludźmi składane są w ramach 5 obszaru wsparcia w Priorytecie 3 zatytułowanym „Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, stanowiącym zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego” lub w ramach 3 obszaru wsparcia w Priorytecie 1 zatytułowanym „Rozwój poradnictwa i rzecznictwa obywatelskiego”.

Podmiotami uprawnionymi do składania wniosków o dofinansowanie realizacji zadania w ramach PO FIO są:

- 1) organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.);
- 2) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, o których mowa

w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

- 3) spółdzielnie socjalne, o których mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (w zakresie działalności społecznie użytecznej w sferze zadań publicznych – Dz. U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.).

W edycji konkursu FIO 2011 dofinansowanie uzyskała Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych realizująca projekt „ZAGINIONY - ODNALEZIONY. Pomoc osobom zaginionym i ich rodzinom oraz rzecznictwo w ich imieniu”.

*Opracowano w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych*

## Załącznik

## PROJEKTY ZREALIZOWANE W 2011 i 2012 r.

Lp.	NAZWA PROJEKTU	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	TERMIN REALIZACJI	OGÓLNY OPIS PROJEKTU	DZIAŁANIA	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	DZIAŁANIE WPISANE W KPD
1.	AMAS  (Program Monitoringu i Wsparcia Dostępu do Procedury Uchodźczej)	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	27-30.06., 4-7.07., 6-9.09. 2011 r.	Projekt miał na celu monitoring strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców. Działania podejmowane w ramach projektu dot. wschodniej granicy Polski w kontekście dostępu do procedury uchodźczej oraz przestrzegania zobowiązań międzynarodowych Polski wynikających z Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r., w tym przede wszystkim realizacji zasady non-refoulement.	W ramach projektu prawnicy Centrum oraz Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie przeprowadzili wykłady wraz z praktycznymi aspektami przeciwdziałania handlowi ludźmi i identyfikacji ofiar, kwestii dzieci cudzoziemskich bez opieki oraz sytuacji cudzoziemców należących do grup szczególnej troski.	środki UNHCR	Część II Zad. 8.3.
2.	AMAS  (Program Monitoringu i Wsparcia Dostępu do Procedury Uchodźczej)	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	01.01.2012- 31.12.2012 r.	II Etap projektu	Przeprowadzono 2 czterodniowe szkolenia dla funkcjonariuszy SG pn. „ <i>Wzmocnienie ochrony uchodźców przez lepsze zarządzanie granicą</i> ”, gdzie podjęto tematykę uchodźczą, zaprezentowano praktyczne aspekty przeciwdziałania handlowi ludźmi i identyfikacji ofiar, kwestię dzieci cudzoziemskich bez opieki oraz sytuacji cudzoziemców	środki UNHCR	Część II Zad. 8.4

					należących do grup szczególnej troski.		
3.	„Zmniejszenie zakresu detencji cudzoziemców szczególnie wrażliwych poszukujących ochrony w Polsce”	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	1.01.2012 – 31.12.2013 r.	Projekt ma na celu zmniejszenie zakresu detencji cudzoziemców szczególnie wrażliwych poszukujących w Polsce ochrony przede wszystkim przez działania o charakterze rzecznicznym i propozycje zmian praktyki, procedur i prawa.	W ramach projektu prawnicy Centrum monitorowali strzeżone ośrodki dla cudzoziemców oraz przejścia graniczne w celu zbadania, jakie są stosowane w tych miejscach metody identyfikacji osób szczególnej troski, w tym ofiar handlu ludźmi. Ponadto, w ramach projektu przeprowadzone zostały dwa jednodniowe seminaria dla funkcjonariuszy SG i pracowników dwóch strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców. Seminaria obejmowały problematykę osób szczególnej troski.	Europejski Fundusz na Rzecz Uchodźców, budżet państwa oraz Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, środki Urzędu ds. Cudzoziemców.	Część I Zad. 8
4.	Prawa migrantów w praktyce	IOM MSW PIP	36 miesięcy, Począwszy od 1.10 2011 r. do 06.2014 r.	Celem projektu jest ułatwienie integracji obywateli państw spoza UE poprzez zwiększenie ich świadomości nt. praw i obowiązków w Polsce oraz podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji i wyzyskowi migrantów na rynku pracy.	Do końca 2012 r. zrealizowano: – dwudniową konferencję; – szkolenia dla inspekcji pracy – we Wrocławiu, Warszawie i Poznaniu; – opracowano i rozesłano ulotki na granicę RP dla migrantów; – uruchomiono stronę internetową w 7 językach.; – odbywały się spotkania Krajowej Platformy na Rzecz Integracji.	Europejski Funduszu na Rzecz Integracji	Część I Zad.1.1., 3,7 i 12
5.	„Daj im szansę! – Wsparcie prawne i informacyjne osób szczególnej troski poszukujących	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć we współpracy z Urzędem ds.	1.01.2012 – 31.12.2014 r.	Projekt ma na celu podniesienie szans na skuteczną integrację osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy przez	Bezpłatna pomoc prawna dla: – cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce lub o inną formę ochrony	Europejski Fundusz na Rzecz Uchodźców, budżet państwa oraz Fundusz Inicjatyw	Część II Zad. 10

	ochrony w Polsce i przeciwdziałanie przemocy seksualnej i ze względu na płeć w ośrodkach dla osób ubiegających się o status uchodźcy”	Cudzoziemców		udostępnienie cudzoziemcom, zarówno przebywającym w ośrodkach dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, jak i poza nimi, bezpłatnej informacji i pomocy prawnej w procedurze o nadanie statusu uchodźcy.	<p>i przebywającym w ośrodkach dla uchodźców lub poza nimi;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- osób z grup „szczególnej troski”, w tym ofiar przemocy seksualnej, przemocy ze względu na płeć, przemocy domowej, handlu ludźmi (SGBV).</li> </ul> <p>Ponadto, zorganizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- kampanię społeczną promującą akceptację dla uchodźców i dialog międzykulturowy, monitoring warunków bezpieczeństwa i zagrożeń przemocą SGBV w ośrodkach dla uchodźców;</li> <li>- kampanię informacyjną nt. SGBV, współpracy z UDSC, Policją i UNHCR w zakresie wdrażania standardów identyfikowania i reagowania na przypadki przemocy w tym przemocy seksualnej;</li> <li>- szkolenia dla pracowników socjalnych ośrodków dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy i pracowników UDSC.</li> </ul>	Obywatelskich.	
--	---	--------------	--	--	---	----------------	--

6.	„18/18” – 18 Human Stories on 18 October 2012: Film Festival on Occasion of the Sixth European Anti-Trafficking Day.	MSW Fundacja La Strada	12 miesięcy, począwszy od 1.01 2012 r.	Celem projektu było pokazanie za pośrednictwem filmu zjawiska handlu ludźmi i współczesnego niewolnictwa. Ideą Festiwalu było budowanie świadomości, przekazywanie wiedzy i uwrażliwianie, a w konsekwencji – zmiana postaw zarówno potencjalnych ofiar i świadków oraz decydentów i profesjonalistów stykających się z tym procederem.	18 października z okazji 6 rocznicy obchodów Dnia Unii Europejskiej Przeciwko Handlowi Ludźmi zorganizowano Międzynarodowy Festiwal Filmów. W ciągu trzech dni pokazano 24 filmy, które na 37 seansach obejrzało ponad 6 000 widzów. W ramach festiwalu 18 filmów rywalizowało o Nagrodę Główną w wysokości 10 000 PLN, ufundowaną przez Ministra Spraw Wewnętrznych RP. Ponadto, zorganizowano targi informacyjne z udziałem organizacji pozarządowych i Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.	KE – w ramach programu „Prevention of and Fight against Crime” (ISEC)  381 887,00 EUR  Wkład MSW ok. 84.000 PLN	Część I Zad. 1
7.	„Współpraca polsko-ukraińska w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi”	ZHL MSW w partnerstwie z Komendą Wojewódzką Policji w Szczecinie	Od kwietnia do grudnia 2012 r.	Projekt dotyczył wymiany doświadczeń w zakresie wsparcia ofiar handlu ludźmi na bazie spraw prowadzonych w Polsce, gdzie poszkodowanymi są obywatele Ukrainy oraz działań prewencyjnych, oraz wymianie dobrych praktyk	1. Szkolenie w Łukęcinie (25-28 września 2012 r.);  2. Szkolenie we Lwowie (19-22 listopada 2012 r. we Lwowie).	Polska Pomoc Rozwojowa	Część II Zad. 13
8	„Międzynarodowa współpraca w zakresie zwalczania przestępczości związanej z handlem ludźmi. Szkolenie	KWP w Szczecinie we współpracy z Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSW.	28-30 września 2011 r.	Celem projektu było wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia,	W ramach projektu w Międzyzdrojach w Ośrodku Wypoczynkowo-Szkoleniowym KWP w Szczecinie odbyły warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy garnizonu zachodnio-pomorskiego w ramach implementacji projektu. Celem spotkania było wzmocnienie	Polska Pomoc Rozwojowa	Część II Zad. 13



	i wymiana doświadczeń pomiędzy Białorusią, Polską i Ukrainą”.			<p>transzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi</p>	<p>współpracy pomiędzy Białorusią, Polską i Ukrainą w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej oraz podnoszenie kompetencji w pracy z ofiarą.</p> <p>W warsztatach udział wzięli: funkcjonariusze Milicji z Białorusi i Ukrainy, funkcjonariusze Policji i Straży Granicznej z Polski, a także przedstawiciele ZHL DPM MSW, Sądu Okręgowego w Szczecinie, Prokuratury Apelacyjnej w Szczecinie oraz organizacji pozarządowych i międzynarodowych.</p>		
9.	„BAKHITA”	Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej	01.09.2012 – 31.08.2013 r.	<p>Projekt dot. stworzenia i uruchomienia sieci wsparcia dla ofiar handlu ludźmi.</p>	<p>W ramach projektu odbyły się:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 3 dwudniowe warsztaty szkoleniowe nt. definicji handlu ludźmi, pierwszego kontaktu z osobą pokrzywdzoną, interwencji kryzysowej - potrzeby ofiar w momencie kryzysu, reintegracji ofiar, pomocy ofierze w ujęciu systemowym, pracy w duchu dialogu motywującego. Cykl szkoleń trwał 56 godzin.</li> <li>- konferencja podsumowująca szkolenia nt. ofiar handlu ludźmi oraz funkcjonowania poszczególnych organów (Katowice 23 X 12 r.).</li> </ul> <p>W ramach projektu, zostało przeszkolonych 65 osób, spośród których 21 zadeklarowało</p>	Dotacja RENOVABIS	Część III Zad. 12

					uczestnictwo w sieci wsparcia, tworząc 14 punktów interwencyjnych w całej Polsce.		
10.	„Kobieta nie jest na sprzedaż”	Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej	01.03.2011 r. – 29.02.2012 r.	Celem projektu było zapewnienie kompleksowego wsparcia 12 kobietom, będącym ofiarami handlu ludźmi i mieszkającymi na terenie województwa śląskiego. Projekt ten bazował na modelu PIW EQUAL „IRIS - reintegracja społeczna i zawodowa kobiet - ofiar handlu ludźmi” (nr A0463), temat A „Ułatwianie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom mającymi trudności z integracją na rynku pracy, celem promowania rynku pracy otwartego dla wszystkich”.	W ramach ww. projektu świadczona była pomoc specjalistyczna (diagnoza, prawna, psychologiczno-terapeutyczna) oraz integracja społeczno-zawodowa (doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe). Dzięki realizacji projektu nowy zawód i prace uzyskało ponad $\frac{3}{4}$ jego uczestniczek.	Europejski Fundusz Społeczny (dotacja: 359.988,00 PLN, poddz.7.2.1).	Część III Zad. 7

